

IOANA BĂDILĂ n. MOLDOVAN

În 29 Sept. 1899 a trecut la cele vecinice doamna Ioana Bădilă n. Moldovan în Sibiu și și-a lăsat prin testament aproape întreaga avere Asociației pentru cultura poporului român, ca să se facă un internat pentru tinerii români lipsiți de la școlile înalte din Cluj. Tot neamul românesc să gândește cu recunoștință la gândirea și fapta măreață a fericitei Ioana Bădilă, iar tinerimea din Cluj îi păstrează amintirea cu scumpătate.

CUPRINSUL:

Fără cămin, de Uniu. Ist. — Scrisori din Paris, de Mircea Popovici-Max. — Cuvânt de deschidere rostit la adun. gen. a „Clubului Sportiv“, de Gavril Deac. — Originea cuvântului Dunăre, de Dr. Al. Tălășescu. — Jules Claretie, de Eugeniu Popovici-Max. — Influența hotărâtoare a frumseții asupra căsătoriei omului, de Charles Darwin. — Petru Sihatru, de August Strindberg. — Arta la Londra, de Eugeniu Popovici. — Poezie populară. — Prietenii mei, de Fantomas București. — Gronică. — Bibliografie. — Poșta Redacției.

IOAN PETRAN

NOI

Organul

Studentimii

Române.

◇ ◇ ◇

Revistă Social-Culturală Ilustrată.

Nr. 8—9.

◇ ◇ ◇

Apare sub îngrijirea unui comitet de redacție.

◇ ◇ ◇

Redacția:

Cluj—Kolozsvár, Strada Unió Nr. 13. Telefon 12-45.

Administrația:

Str. Ferenc József nr. 58, etajul I. Telefon nr. 7-56.

COSTUL ABONAMENTULUI:

Pentru Austro-Ungaria	6 cor. anual
„ „	3 „ jum. an
România și Străinătate	10 „ anual

NOI

ORGANUL STUDENȚIMII ROMÂNE

ANUL I.

IANUARIE-FEBRUARIE 1914.

NR. 8-9.

Fără cămin.

Am cerșit în atâtea rânduri îndurarea celor mari și bogați. În totdeauna am bătut cu sfială la porțile lor, cu sfială și cu teamă, nu cumva să supărăm pe cineva, să conturbăm liniștea cuiva.

Dar nici odată nu ni s'a deschis. Nimeni n-a ieșit să întrebe ce dorim, care ni-e păsul. Azi cu durere ne gândim la un lucru, pe care în taină îl șoptește toată lumea: porțile cele aurite, nu se deschid atât de ușor înaintea suferinței; glasul celor slabi și năcăjiți nu răsbate până la atacurile celor fericiți. Porțile cele aurite se deschid numai atunci, când sgomotul lor trufaș și scârțăitor, e auzit de mulțimea care aduce osanale. Și atunci când gesturile *mari și nobile* se văd și se preamăresc, atunci se împart daruri și se alină suferințe...

Se împlinesc trei ani de când cel mai iubit dintre poieții Ardealului a scris în interesul studențimei de aici un articol fulminant. Când l-am cetit am plâns și azi știu, că nu mie singur mi s'a întâmplat acest lucru. Doar poetul nu făcuse altceva, decât turnase într'o formă măiastră toată durerea sufletească, toată amărăciunea sutelor de studenți adunați aici de prin cătunele Ardealului. Ca la un glas de sfântă chemare s'a mișcat Ardealul românesc. Studențimea, care atunci în urma unei fericite inspirații făcuse un concert, a văzut re-

alizat un succes la care nici prin vis nu s'a gândit. S'ar crede însă, că cu acea ocaziune ne-am exhaustat de toată însuflețirea pentru lucruri bune și frumoase. Căci de trei ani încoace nimic nu s'a mai putut face aici. Seratele merg rău, concertele și petrecerile de tot felul nu reușesc. Casina reînființată cu mari greutate, deși înghite anual sume neobicinuit de mari, atât din fondurile noastre studențești, cât și din pungile câtorva oameni de bine de aici, abia vegetează de pe o zi pe alta, din cauză, că cei mulți nici nu vreau să știe de existența ei. Clubul Sportiv, de curând înființat, de care legăm cele mai frumoase speranțe, e în plină activitate. Dar ca orice instituție tânără și fără avere e avizat și el — de-ocamdată — tot la fondurile noastre, cari sunt pe sfârșite. Azi mai existăm încă din grația frumoaselor zile apuse. Nu știm însă ce va fi mâine, când paralele se vor fi isprăvit. Iar ridicarea *căminului* atât de mult dorit, întârzie. În mijlocul entuziasmului general de acum trei ani, se discuta cu aprindere înființarea apropiată a internatului Petran, care avea să fie nu numai căminul studențimei de aici, ci și al întregii vieți social-culturale românești. Ne credeam atunci foarte aproape de realizarea acestui vechiu ideal. Dar valurile de însuflețire s'au potolit repede, totul a reintrat în vechea și tradiționala ogașe a vieții

Internatul l-am reocupat iarăș cu aceeași consecvență și neliniște ca și în trecut. Întrăm și azi cu aceeași nesiguranță în chiliile scunde, umede și sparte. Lipsa ne silește să fim curajoși să uităm teama, că într'o bună dimineată ne vor găsi în pivniță sub dărîmăturile edificiului de o sută de ani, care tremură, se clatină, scârțâie, în bătaia vânturilor de pe Someș.

Dar trăim vremuri de prefacere. Lumea e convinsă că mâne ni-se vor deschide și nouă porțile fericirii. Și atunci, dacă noi nu ni-l putem face din sărăcia noastră, ni-l vor face, poate, *prietinii*, cari au din ce.

Iar dacă nici ei nu ni-l vor putea face, atunci noi cei trei sute și atâția de aici rugăm fierbinte pe d-l Goga să mai scrie odată... Copiii nimănui...

Un internist.

Srisori din Paris.

Sărbătorirea zilei de 24 Ianuarie 1859.

Căminul studenților Români și Societatea literară »Vasile Alexandri« — două grupări, cari, fie-mi permis s'o spun — deși conduse de aceleași frumoase sentimente nu merg întotdeauna mână în mână — au organizat o prea reușită festivitate pentru sărbătorirea zilei de 24 Ianuarie 1859. Cu un program bogat și cu frumoase și entuziaste cuvântări rostite la început, festivitatea s'a terminat cu dansuri, între cari dansurile naționale au stat cu destulă cinste alături de »Tango« și »Two-Steps!«

Sub patronajul de onoare al Excelenței Sale Domnului Ministru Alex. Lahovary și sub patronajul efectiv al D-lui Mario Rocques, profesor de limba și literatura Română la Sorbonna, — festivitatea s'a început cu o scurtă — dar bine simțită — cuvântare ținută de D-l V. Haneș.

În câteva cuvinte pline de entuziasm învoacă mărețele figuri ale lui Kogălniceanu și Alexandri și printr'o dibace apropiere a evenimentelor petrecute în 1859 pune în evidență sprijinul Franței și rolul ce l-a jucat dovedind-o odată mai mult sprijinitorul dezinteresată a cauzelor juste.

În entuziasmul general și în aplauzele prelungite ale mulțimei Domnul Profesor Mario Rocques ia cuvântul după D-l Haneș.

Francez, de origine Român, prin simțire acest om superior izbutește prin elanul entuziasmului său sincer să smulgă nu numai aplauze în nenumărate rânduri asistenței, dar chiar lacrimi, pe cari numai puternice sentimente, adânc scormonite pot să le producă. — Să faci din iubirea de patrie o evanghelie, o religie chiar, în care să crezi cu toată vigoarea sufletească de cari

dispui și să-ți însemni adânc în suflet zilele mari ce compun acea Evanghelie, e povața acestui distins filo-român. — Să nu uiți nici de cum, ori unde te-ai găsi, să slăvești zilele mari ce imprimă în existența patriei tale momentele decisive ale vieții ei e o datorie esențială a ori căruia patriot o doar mai presus de atâta e să înveți, să vezi din trecutul zilelor mari viața în viitor și în prezent a țării tale. 24 Ianuarie 1859 e una din acele mari zile ce a adus după sine pe celelalte.

1877—1881 și 1914 nu sunt decât consecințele naturale ale zilei de 24 Ianuarie 1859. În urmă, Domnul Rocques, face o documentată narațiune a evenimentelor din luna Ianuarie 1859 și arată care era atitudinea Europei în fața aspirațiilor celor două Principate. Franța — generoasă și dreaptă — sprijinea prin influența ei idea unirei, cu atât mai mult, cu cât aceasta era displăcut Rusiei. Rusia nu zicea nu, pentru că în astfel putea fi desagreabilă Austro-Ungariei, care se împotriva din toate puterile contra realizării acestei uniri. Italia privea cu simpatie tendința unirei, căci aceasta aducea un antecedent favorabil în sprijinul principiului naționalităților. Anglia era nepăsătoare la început și ostilă în urmă pentru a mulțumi în astfel Imperiul Moscovit, care deoarece pusese doliul diplomației lui în urma suspendării protectoratului asupra principatelor părea indiferent, deși în fond aceasta îi micșora sfera de influență în sudul Europei orientale. Ambasadorul Austriei de atunci scria chiar că aceasta țară va fi nemulțumită, fiind prea mică și nu va fi decât un instrument de ațătare al Rușilor contra monarhiei dualiste și — mai presus de toate, natural — și un ele-

ment de veșnică amenințare prin tendința — ce desigur și-o vor afirma-o mai târziu spre unitatea tuturor Românilor.

Unirea se face totuși, căci deși diplomația nu o consacrase definitiv o mică porțiță de scăpare, rămâne ideea, unirii spre a se putea realiza. Diplomația Europeană adaptă soluțimea mistă — care era »unire fără unitate«. Doi principii, două divanuri, două armate cu drapelurile diferite chiar — spre a se putea menține principiul separației, și cu o singură comisiune superioară, ale cărei atribuțiuni nu erau prea bine stabilite.

Trebuiau deci doi principii, însă nu se spune și două persoane pentru acești doi principii. Consulul Francez dela Iași sugerează ideea alegerii a doi prinți, însă în aceeași persoană. Aceasta a fost porțița de scăpare, care pentru D-l Mario Roques a adus momentul decisiv al evenimentelor. Narează în urmă evenimentele alegerii lui Cuza și printr'o patetică și entuziastă concluzie dovedește cum acest popor demn și disciplinat a știut să arate Europei odată născut că avea dreptul încă de mult la viață; 50 de ani aproape strecurați de atunci sunt martori indiscutabili și dovadă de trăinicie și de disciplină.

În nici un moment nu au dat de lucru Europei, față de care a știut ori când să-și afirme demnitatea de putere nesupusă nimănui, iar ultimele evenimente dovedesc cu prisosință nu numai autoritatea morală a României și forța ei materială, dar și că temerile consulului austriac din 1859 erau justificate, căci în parte realizate desigur nu vor întârzia de a se realiza în întregime. Sfârșește cuvântarea, făcând opologia progreselor de tot soiul realizate dela 1859 încoace și cu o voce caldă și tremurândă de emoțiune, recită cu un ușor accent străin aceste patru versuri:

Hai să dăm mână cu mână
Cei cu inima română
Să'nvărtim hora frației
Pe pământul României.

Tinărul Ion Lugoșianu, un eminent student, un harnic conducător al Căminului, și un bun patriot, într'o scurtă alocuțiune face să trăiască sub puterea unui tablou bine schițat momentele frumoase din 1877 ce au succedat Unirii Princi-

patelor și aducând omajiu venerabilului rege Carol I., adoagă sub o formă poetică și nespuse de vie încă odată la soclul ce bravi dorobanți și-au ridicat singuri prin eroismul lor. Înzistă cu foarte multă sinceritate asupra rolului Franței din 1859 și nu uită să aducă prinosul de recunoștință al României, — și mai ales al tineretelor vlăstare dela Carpați, ce adună și învață lucruri bune dela generoasa republică franceză.

După seria cuvântărilor o producție artistică a cuprins partea a doua a sărbătoarei. — Domnul Alfred Alessandrescu a executat la pian cu o nesfârșit de dulce simțire »La Campanella« de Paganini—Liszt. S'a arătat nu numai ca un înzestrat artist, dar și ca un puternic virtuoz.

D-l Ghenovici la violoncel a reușit să arate asistenței frumoasele lui calități artistice ce posedă.

Succesul acestei serate l-au desăvârșit desigur însă Domnișoara Jeanine Zorelli, artistă la Teatrul Sarah-Bernardt și Domnul de Max, valorosul tragedian.

Domnișoara Zorelli a spus cu un avânt patriotic, nesfârșit de pasionat, câteva versuri patriotice potrivite ocaziei.

Domnul de Max — acest mare artist pus în fruntea manifestațiilor dramatice de lumea cultă pariziană — a recitat cu puterea vigurosului său temperament versuri în românește cu claritatea și accentul ce ori ce artist din țară le-ar fi avut. Versurile — frumoase și nespuse de dulci — sunt inspirația tinărului scriitor-poet, Alfred Moșoiu, ce în nenumărate rânduri deja a dat dovada talentului său indiscutabil.

Domnul de Max în fața uraganului de aplauze și de aclămări ce a stârnit în sală, a trebuit să-și prelungească încă prețioasa manifestare artistică ce a făcut ca entuziasmul din sală să se transforme într'un adevărat delir.

A spus — așa cum știe el să spuie — versuri sublime de Paul Verlaine. Și desigur că mulțimea l-ar fi ascultat într'una încă multă vreme dacă versurile nu s'ar fi terminat.

La sfârșit D-l Cretzu — o simpatcă figură bine cunoscută în saloanele pariziene — a cântat cu multă măiestrie și claritate câteva melodii românești.

Mircea Popovici-Max,
elev architect.

Cuvânt de deschidere

rostit la adunarea generală a „Clubului Sportiv“.

Salut onorata adunare, ca pe întemeietorii sportului român din Ardeal!

— Originea sportului modern se trage dela popoarele clasice: Greci și Romani. Dela ei a rămas și vecinic adevărata axionă: trupul sănătos e lăcașul plăcut al unui spirit sănătos. În timpii gloriei grece și romane, vlăstarele pline de vigoare, își arătau toată istețimea fizicului, educat sistematic din frăgezimea vârstei, înaintea poporului venit din unghiurile țării la vestitele olimpiade, cele mai mari sărbători naționale. Sportul ajunsese la aceste popoare învățate și bogate, un adevărat cult. Pe învingătorul la emulațiuni, orașul său natal îl primea ca pe un semizeu, îl numea de nemuritor, i-se ridica statuă, pentruca trupul său frumos dezvoltat și musculatura lui plastică s-o vadă generațiunile urmașe, să se desfăteze pe de-o parte în frumuseța unui trup bărbătesc atât de frumos și apoi ca să le servească de ideal. Suit pe căruța cu două roate, bătrânii orașului îi dădeau în mână ramura de palmier, pe frunte îi așezau cununa de laur, iar tinerimea entuziasmată se inhăma la căruță, și-l duceau în triumf, în oraș, nu prin poarta prin care trec muritorii de rând, ci rupând zidurile grele, pe drum presărat cu flori de cătră albe fecioare.

Dar a năvălit puhoiul barbarilor din răsărit, a nimicit și zdrobit pentru sute de ani popoarele clasice. Cultura lor a pierit cu fiecare erou ce și-a vărsat sângele pe altarul patriei.

Au trecut sute și sute de ani. Puhoiul de barbari s'a oprit. Cei rămași aici, s'au civilizat. Azi iar se aranjează emulațiuni olympice. Felul lor a rămas tot cel vechiu, doar popoarele s'au schimbat.

Până în zilele noastre, dintre popoarele lumii Englezii au câștigat ramurile de palmier și glorioasa cunună de lauri, pe urmă învingerilor lor număroase, și stau în fruntea tuturor popoarelor ca nebizuiți conducători.

Toate popoarele culte — mici și mari — din cele cinci continente ale lumii, își dau silința să crească o generație sănătoasă și bine dezvoltată în trup, prin cultivarea tuturor ramurilor de sport. Pentru realizarea acestui scop frumos, aduc jertfe materiale foarte mari. De fapt în veacul nostru din ce în ce mai sbuciumat, munca înte-

lectuală primejduiește cu adevărat dezvoltarea naturală a fizicului. În această eră sbuciumată, exercitarea sportului este o garanță a păstrării și a dezvoltării frumoaselor calități fizice și psihice, moștenite într'un corp sănătos. Singurul sport sistematic, exercitat cu diligență, este garanța sigură a oțalirii și a dezvoltării unui corp debil dela naștere sau veștejit de diferite morburii. Într'un club sportiv modern se află la dispoziția fiecăruia acel soi de sport, care e acomodat puțințelor și cerințelor fizice individuale, pentru oțelire și însănătoșare, pentru dezvoltarea unei musculaturi frumoase, tari, plastice și clasice. Exercițarea sportului, imperativ te îndrumă pe căile vieții solide, te face atlet modern. Un astfel de organism educat prin sport este ca un salous conductus contra morburilor periculoase, cari pândesc, mai ales tinerimea, din nenumărate părți. Pentru realizarea ideii aceste mărețe, oamenii s'au unit în Cluburi. Cu puține jertfe materiale — fapt de importanță — fiecărui membru i-se dă ocaziune, a se trena și a se împărtăși de o disciplină potrivită. Mai presus de toate Clubul păstrează ambiția membrilor prin aranjarea emulațiunilor. După convingerea mea nimic nu desvoaltă caracterul bărbătesc și promovează o viață morală curată mai mult, decât aceste cluburi sportive.

Se înțelege de sine, că existența clubului e garantată doar prin diligența membrilor și perseveranța conducătorilor, cari pentru realizarea scopului nu cunosc piedeci morale și deosebi fizice.

Dați-mi voie să nu fac o reprivire asupra relațiunilor noastre sociale actuale, căci ce se întâmplă aici e curată inconștientă și nepăsare. Câți intelectuali de a-i noștri dau atențiunea meritată dezvoltării sau cel puțin păstrării forțelor trupești, se face un adevărat lux cu vânturarea de forțe. Câți dintre cei mai buni intelectuali de ai noștri, după mult obositoare muncă psihică, nu consideră de cel mai meritat și mai plăcut fel de distracție, noptarea prin cafenele în aerul folosit și plin de fum veninos, în jocul de cărți, în beutura fără cumpăt și atât de des în orgii șcandaloase. Un astfel de traiu e cel mai nemilos ucigaș al forțelor trupești, sufletești, atât de dese ori al ambiției și al caracterului; un astfel de traiu asigură ruina și exaltarea ner-

vilor, formarea și înmulțirea acelor cuiburi de baccili, în contra cărora regimul sanitar al țării noastre nu are brațe să lupte. Aici găsim cauza mortalității spăimântătoare și a uriașului număr de ofticoși (70.000), cari ca și toamna frunzele brumate, an de an se coboară în tăcerea mormântului.

Noi să avem în vedere totdeauna acel ade-văr, că însușirile rele, fie moștenite, fie câștigate, se pot regula și desrădăcina prin știință și societatea bună, dar scăderile trupești numai prin cultivarea cu rost a sportului. Zic cultivarea cu rost, fiindcă munca noastră depusă aici, numai atunci va fi bogat roditoare, dacă viața noastră va fi conformată celor mai frumoase legi igienice, care știe măsura faptelor.

De azi înainte și noi avem ocaziune în nou

intemeiatul nostru Club, să ne întărim trupul și să ne regenerăm prin forța îndrăzneată a fizicului, forța bărbătească a spiritului nostru. Clubul să ne fie deci de azi înainte a doua casă și masă, al doilea altar. Cea mai mare răsplată a muncii noastre va fi lauda propriei noastre conștiințe și mulțumirea generației urmașă nouă.

Dacă munca noastră, pe care cu ziua de azi o declarăm de începută, va fi plină de însuflețire statornică și de energie antică, eu cred cu tărie, că la olimpiada din 1916, ce se va aranja la Berlin, tinărul și mândrul nostru steag va fi desfășurat spre mărirea noastră și a neamului nostru Românesc.

Așa să fie!

Gavril Deac,
secretar.

Origina cuvântului „Dunăre“. De Dr. Al. Tălășescu.

Mai este o chestiune pe care nu o pot lăsa neatinsă. D-l Pascu ne reamintește cuvântul *Besara*, *Bessapara*, ca nume proprii. În această ordine de idei putem întreba de unde vine cuvântul *Besarabia*, sau *Basarabia*? Dela »Notarius Anonymus Belae« știm că ungurii la venirea lor din Asia, s'au oprit câțva timp între Prut și Nistru. Această țară ei au numit-o *Vizeköz* ceia ce însemnează „între ape“. Luând în considerare însemnarea rădăcinii *ara* în cuvântul *Bas-ara-* (via) ne putem pune întrebarea prin situațiunea acestei țări între două riuri dacă acel *bas*, nu va fi fost odată *bâs*, forma protolatină a latinescului *bis* (două ori) și ar însemna cumva exact cum i-au zis ungurii pe limba lor „țară între două riuri:“ *Bis-ara-(v)ia?* sufixul *via* este caracteristic pentru formațiune de țări, ca: *Scandinavia*, *Moldavia*, *Moravia* etc., unde *V* este întrepus pentru eufonie. În acest caz *Basarabia* ar fi *Mezopotamia românească*.

Afirmarea D-lui Pascu că din *Dunăre* n'am fi avut pe românește decât *dînare* (*dânare*) (c. f. câne din lat. *canis*) nu poate fi susținută îndată ce admitem că *idiomul românesc* nu este o alterare a limbei latine, ci o continuitate *tale-qual*e a limbei barbare latine, a limbei latine rustice, a limbei *ausonilor* de care *idiom* se țineau și *Dacii*.

Toate limbile s'au clarificat în cursul veacurilor și nici a noastră nu putea *regresa*, când ea așa de admirabil și-a păstrat unitatea în cuprinsul *Daciei Traiane*. Elementele protolatine

culte, sunt sunetele barbare *â* (*i*) și *ă* din limba noastră și formele gramaticale cari se deosebesc așa de mult de cele latine și de cele slave.

Sunetul barbar *â* (*i*) va fi avut și el în vechime, precum are și azi în limba noastră nuanțele lui. De *tonusul* acestor nuanțe depinde în care direcțiune s'a clarificat sunetul obscur treptat spre *u*, *o* (*ă*) *a*, *e* și *i* sau direct pe *i*.

Este dar destul de probabil că *Rha* pelasg a fost un *râ*. Pentru acest motiv ortografia elenă i-a adăogat un *h* aspirator, adecă *a* nu este sunet clar. Din el limba românească, care a păstrat cel mai mult timp necultivat acest sunet, are și azi cuvântul *rîu* (*râu*) și pe compușii lui, *pârîu*, *ripă*, *rîmnic*. Dar în alte formațiuni sub influența altor limbi, sau numai prin cultivarea de sine a limbei, s'au format ameliorări ca în cuvântul *Marea Dunărea*, cum germanii din *Dună* au făcut *Donau*, cum limbele neolatine prin mijlocirea celei latine, sau chiar peste acestea, au făcut din arhaicul *gât*, *gutur*, din *pun*, *sun*, *tun*, *pono*, *sono*, *tono*.

Deci este foarte posibil că forma primitivă a *Dunării* să fi fost, tocmai ce D-l Pascu crede peste puțință, *Dănără*, (*Dinări*) și astfel din partea dinainte s'a dezvoltat în mod firesc *Dun*, la Germanii *Don*(au), iar la romanii și mai culți, *Dan*. Din *râ* final (*ri*) noi am făcut în cuvântul *Dunara*, *re*, pe când la alte riuri s'a transformat în mai obscurul *ru*, (*Lotru*, *Nistru*, *Nipru*), sau în mai clarul *a*, *e* și *i* în *Prahova*, *Maramureș*, *Cris*,

Arieș etc. Din cuvintele de alte înțelesuri ale apei: *bură*, *aburi*, *nori*, *negură*, *picura* etc. observăm forme clare intermediare. Am văzut că la germani și neolatini sunetele pelasge protolatine s'au clarificat în riurile gemine elvețiene în *Rhein* (Rin) în Rhon, etc.¹⁾ Tot astfel „*Duero*“ spaniol nu însemnează altceva decât, „*două riuri*“. Sinonim cu *Duero* am putea numi *Bis-ara* (v)ia și *Arara* (t) (*două lacuri legate cu riu*) din imperiul pelasg de resărit.

Aceasta ar fi origina părții finale a cuvîntului *Dunare*.

Să căutăm a pătrunde pe cât este posibil și enigma părții întâi a lui. Fără îndoială dela început constatăm origina maghiară a cuvîntului *Duna*.

Pentru sprijinirea acestei teze avem ca exemple cuvintele *sun*, *pun*, *frunte*, *punte*, *munte* etc. în neolatină *sono*, *pono*, *frons*, *pons*, *mons*, etc. De altfel și scala muzicală l-a întocmit de *ut* cu *do*, ca pe un sunete nemuzical.

Maghiarii, la venirea lor în Dacia, aveau o limbă monosilabică și monosilabice au fost toate limbile primitive. Astfel firesc era ca ei să caute a ciunti cuvintele mai lungi ale popoarelor peste cari au venit.

De altfel ei au intrat în atingere înainte de toate cu Bulgarii și cu Slavii din regatul lui *Svatupluk* și numai mai târziu cu noi. Era foarte simplu din *Dunaw* să zică *Duna*.

Acel *w*, care l-a încurcat pe *Hașdeu* de a căutat să creeze o formă laterală *wre* în norii albanji, este înăsprirea diftongului *au* din germanul *Donau*, el face parte și din fonetica românească, în care acest *av* (*au*) este reprezentat prin sunetul obscur *ă*: *Dunăre*.

În acest șir de idei zendicul *awra*, curdul *awreh* citate de *Hașdeu* au exact interpretarea românească *ăre*, deosebirea este numai în înțelesul acestui cuvînt care în românește nu este apa din nori (*aburii*), ci acea din *riu*.

Cu totul identic se poate considera și formarea latinească a acestui cuvînt, adică a lui *Danubius*.

Am arătat că finalul latinesc *ubius*, *uvius* îl găsim la cuvintele cu înțelesul apei curgătoare: *fluvius*, *pluvius*, *diluvius*: chiar și *nubius* (*nor*) este de aceeași formațiune și poate că mai există și alte cuvinte similare cari nu-mi vin în minte.

¹⁾ Densușianu în *Dacia Prehistică* p. 117 nu lasă să înțelegem că *Dunărea* s'ar fi numit de autori elini și *Eridan* = *Dan*+*eri*.

Nu trebuie să ne mirăm dar că-l găsim pe *re* și *wre* în limba albaneză sub înțeles de *nour*, când știm că acest *ur* are aceeași origine ca și *re* din *Dinare*.

Este deci stabilit că latinescul *uvius* este sinonim cu românescul *ăre* (*riu*).

Trebuie încă de studiat partea primă a cuvîntului *Dinëre* și *Danubius*, și pe ce cale s'a schimbat *Dun* în *Dan*.

În acest scop să privim cu atențiune modul de limpezire pe cale firească, fără nici un artificiu a vocalelor în limbă.

Cel mai primitiv sunet este dissonantul *â* (*i*), apoi *ă*, și pe cari în limbile europene (indogermane) le putem urmări în trecut până în limbile protolatine-pelasge.

Am arătat în altă parte caracteristica transformare a cuvîntului *gât* (*gût*) în latinescul *guttur* și românescul *guturaiu*, *gutui*, (*gutfii*, *gutie*). Această trecere a lui *â* în *u* o găsim în *sânt*, (*sînt*), *sunt*, *sum*, *sono*, *suîs*, adică din ce în ce mai muzical.

Cuvîntul *Vulcan*, (neolat. *Volcano*, *Vulcain*) într'o poemă epică românească îl găsim sub numele de *Vâlcan*:

Jos în vale la cismea
Und's'aude *Dunărea*
La cismea lui *Bălan*
Șede muma lui *Vâlcan* (Teodorescu p. 551).

În acest fel *Dîn* (*dân*) s'a limpezit în *dun* și a dat românescul *Dunăre*. În limba noastră sunt însă posibile și alte limpeziri a lui *â*, (*i*) trecând direct în *ă* și din *ă* în *a*.

Văzurăm că *riu* *Don* este alături de *Dun* *ipru*, *Dun* *istru* și *Dunăre*. Pedeață parte pe hărțile vechi *Donul* se chiamă *Tanais*. Deci putem în numele *riurilor* *Mării Negre* schimba fără greutate pe *Dun* cu *Don* și cu *Dan* și chiar cu *Tan*.

Este foarte semnificativ că fluviul *Volga* (fostă *Rha* (*ri*), nu are această rădăcină, dar nici fluviul nu se varsă în *Marea Neagră*, ci în cea *Caspică*.

De aici putem conchide că fluviile cu rădăcina *Dun*, *don*, *dan*, *tan* și poate chiar *tun*, aparțin unui teritoriu închis în *Marea-Neagră* și în aceste ordine de idei putem fi autorizați să căutăm origina acestui cuvînt în numele regelui pelasg *Nep-tun*, *Posei-don*, care din cercetările lui N. Densușianu (*Dacia Prehistică* p. 1041), înainte de a fi divinizat, a domnit în realitate în

țara Hyperboreilor din Nordul Istrului de jos și că el căpătase prin soarte teritoriul **Atlantis**. El era considerat ca stăpânitor și zeul apelor mari (regnator marum).

În cântecele epice române **Neptun** figurează sub numele de **Tanislau**, iar la greci îl găsim sub numele pe (**Poseidon** și **Poseidan**). Există și o legendă despre **Diana** (Dana) în legătură cu care și acest nume poate fi pus în joc.

Din dinastia antică pelasgă putem distinge pe **Dardan**, care a fondat Troia și de a cărui nume se leagă **Dardanelele** și pe **Danaus**, cari au domnit peste Tracia de Nord.

Aceste date istorice și filologice ne îndreptățesc să căutăm origina cuvintului **Dunăre** și **Danuviu** în o direcțiune mai firească și să-i dăm

semnificarea de „**Rîul lui Dun sau Dan**“, al zeului mării.²⁾ numit și **Nep-tun**, **Posei-don**. (V. Eridan).

Din cele expuse rezultă următoarea concludiune:

Dunăre este sinonim cu **Dunawre**, **Donare** și **Danăre**, iar latinește cu **Danuvius**.

Dun, **Dan**, **Tan**, **Tun** a fost un nume propriu, iar **ăra**, **are** a însemnat **rîu**.

²⁾ Densușianu conduce — desi pe sărite — genealogia **Dan**-eștilor Voivozli Munteniei, până la familia lui **Danaus** și a lui **Posei-dan** (Neptun). Nu voesc să merg așa departe, deși în numele **Bogdan** (famil. lui Șt. cel mare și a domnitorilor Moldovei) descoperim însuși însemnătatea **zeului Dan** (slavizat de biserica slavă), al cărui nume îl găsim la toate fluviile Mării Negre.

Jules Claretie.

Nu de mult a avut loc la Paris înmormântarea lui Jules Claretie, administratorul Comediei Franceze.

Întreg Parisul a luat parte la funerariile acestui mare om, scriitor și ziarist. Elquente orațiuni funerarii s'au rostit la locașul de veci înainte sicriului, unde zăcea nemișcat acela ce în viață se agitase, se sbătuse cu greutate închipuite, se luptase cu o muncă de uriaș Hefestos ca să desăvârșească o grea operă pământească — să imprime nota definitivă, să dea conturul ales de fin desenator al condeiului, ziarismului francez. — Claretie a fost un neobosit muncitor, dar și un învingător pe terenul spinos și plin de decepții al ziaristiceii. La vârsta de 20 de ani, când și-a început cariera, cele mai frumoase profetiri — apoi nedesmințite — i-au fost spuse de Monselet, atunci director la Figaro. Când i-s'a prezentat Claretie cu primul lui articol, cu inima strânsă — timid — cu bonomia încântătoare Monselet după ce analiză cu ochiul lui scrutător de psiholog parisian pe tinărul neofit îl întrebă, câți ani are?

Claretie răspunse 20 de ani.

Ah! tinere, ce lucrare de artă mi-ai adus aci? Iată deci, că Moselet fără a fi citit măcar articolul lui Claretie, exclamă într'un ceas bun, cum zice Românul, și preziceriile lui se realizară întocmai, căci Jules Claretie deveni un artist al condeiului, ce s'a înfățișat publicului sub mai multe fețe, adecă ca istoric, critic și poet. Verva lui a fost nesecată și întotdeauna gata să isbuc-

nească întotdeauna tinără — și în timp de 50 de ani răspândindu-se cu belșug în presa franceză.

Avea spiritul ager și simțul ascuțit al literaturii franceze și în particular al literaturii parisienne și al publicului parisian.

Toate aceste calități au făcut din Jules Claretie cel mai perfect și cel mai indicat administrator al Teatrului Francez. — Să vedem cari sunt impresiile, părerile lui J. Claretie asupra ziaristului. J. Claretie zicea, că unui ziarist care impune, îi aparține prezentul și viitorul. El domnește, el sfătuește, el e regele zilei, măestrul oarei. Cu cât sarcasm a răspuns lui Emile de Girardin, care a fost în mânăuirea condeiului o putere a timpului său, la ceea ce susținea acesta relativ la arta ziaristiceii că adecă douăzeci de ani de ziaristică nu valorează nici un sfert de ceas de putere. Claretie a răspuns: cuvânt ingrat al unui om de acțiune, care nu încearcă bucuria de-odată fizică și intelectuală, de a scrie! Din contra spunea el, nu-s pentru mine, ani de muncă administrativă, cari să nu fi fost consolăți de o oară de jurnalism. E așa de captivant și așa de bine de a încredința hârtiei ideile, speranțele și amintirile tale, de a regăsi în această întreținere cu publicul uitarea preocupățiunilor absorbante.

Despre reportajiu acest subgen al ziaristiceii Claretie avea ideile cele mai frumoase și cele mai originale. Vorbind despre reporteri, el spunea, că dacă ar fi să-și înceapă viața, ar fi mai

mult ca sigur că s'ar face reporter. Reporterii, zicea el, născuți în sec. al XIX-lea sunt deveniți majori în sec. al XX-lea. Trebuie să mărturisim, că ei sunt regii lumii. Intră peste tot, pătrund în cabinetul ministrilor, pe când comunul muritor face anticameră, pun celor mai ilustre personaje întrebări pe cari nici judele de instrucție n-ar îndrăzni să le pue, și din zi în zi mai analiști scriu pentru noi și pentru galerie istorie.

Ca critic J. Claretie se manifestă dintru început sigur și obiectiv. Spiritul lui de fin observator, însoțit de vasta lui cultură desăvârșește pe adevăratul critic dramatic de mai târziu. Activitatea sa de critic dramatic și-a început-o în 1868, pe când redacta *L'Opinion Nationale*. Sunt foarte interesante impresiile lui asupra debutului lui Mounet Sulli la Od'ou în Regele Lear, unde intrase după ce fusese premiatul I. al Conservatorului. Se știe că sub consulatul lui J. Claretie, Mounet Sulli a devenit decanul Comediei Franceze. Intre altele îi spune, că a jucat cu prea multă gentlemanerie proprio moto, unul din personajele lui Shakespeare.

Claretie a fost încarnațiunea fină, dulce și plină de politeță a surizătoarei burghezii de rasă veche, de aporouri literare, de virtute prietenoasă și de o nealterabilă bună dispoziție. Nimeni altul, decât el, nu știa să prețuiască mai mult geniul unui Fabre, sau a lui Mistral. Avea arta de a admira fără a invidia și din toată inima. Avea un dar rar și din cele mai scumpe, cu care împodobește Dumnezeu pe om. Era plin de sănătate sufletească, știind a-și procura această imensă mulțumire, care se poate asemăna cu deplina, curată, înălțătoarea desfătare pe care ni-o dă simțământul acesta de esență aproape divină al admirației. Era pătruns de acel altruism aproape supraomenesc, plutea în acea atmosferă de bunătate și de lumină, care constituie cea ce s'ar putea numi buna acustică a sufletului omenesc. A ierta, a uita, a nu urî era ceva mai puternic decât el. Era bun. Franța întreagă și-l-a apropiat, l-a glorificat, căci l-a stimat și l-a înțeles, căci astăzi post mortem, i-o spun toți într'un singur glas, că nici unul n-a fost mai demn de a fi stimat, nici unul mai demn de a fi iubit, decât el.

Dăm aci în traducere o splendidă povestire epică, admirabilă prin sobriefatea stilului și prin intensitatea emoției.

Drapelul.

— Vedeți, zicea adesea bătrânul căpitan F., lovind cu pumnul în masă, voi nu știți ce este drapelul. Trebuie să fi fost soldat; ar fi trebuit să treci și să rătăcești pe drumuri, cari nu sunt cele ale Franței, — ar fi trebuit să fii depărtat de țară, — lipsit de orice graiu vorbit din copilărie, trebuie să-ți fi zis, în timpul zilelor de poposire și de oboseală, că tot ceea ce rămâne din patria iubită, e această fășie de mătasă cu trei colori, care fâlfăie acolo — în mijlocul batalionului, — trebuie să nu fi avut fumul și negura bătăliei alt mijloc de adunare, decât această bucată de stofă sfășiată, pentru a înțelege, pentru a simți tot ce închide în cutele ei acest lucru sacru pe care-l numim drapel. Drapelul, dragii mei prieteni, da, s'o știți bine, e conținut într'un singur lucru, a tot ceea ce a fost, a tot ceea ce e viața fiecăruia din noi: căminul unde te-ai născut, colțul pământului, unde crești, primul surăs de copil, prima dragoste a tinărului, mama care ne leagă, tata care ne dojenește, primul amic, prima lacrimă, speranțele, visurile, iluziile, amintirile: sunt toate aceste bucurii, toate închise într'un singur cuvânt, într'un nume, cel mai frumos din toate: *patrie*. — Da v-o spun, drapelul e toate acestea; e onoarea regimentului, gloriile sale, titlurile sale strălucitoare în litere de aur pe culorile sale învechite, cari poartă nume de victorii, e ca și conștiința bravilor, cari merg la război sub cutele lui; — e datoria cea mai severă și cea mai mândră, reprezentată prin ceea ce e și ce poate fi mai mare, o idee, care flutură într'un steag. Mirați-vă deci când voi spune cum știu să iubesc drapelul, fie chiar zdrențuit — și că sunt gata să-mi găurească pieptul, să-mi strivească capul pentru el. S'ar crede, că toate inimile regimentului sunt legate de el prin fire, cari nu se văd. A-l pierde e rușinea pentru vecie! Ar dori mai bine să-i biciuiești unul câte unul aceste milioane de oameni, decât să le smulgi de-odată drapelul lor. Nu, nu de o sută de ori nu, nu veți înțelege nici-odată ce poate suferi un om, care știe că drapelul său a rămas, ca o parte integrantă a țării, în mâinile dușmanului. E o idee fixă, care de atunci îi chinuște și-i sfășie. »Drapelul e acolo! Ni-l-au luat! Ni-l-au luat; îl păstrează«. — Noapte și zi îl visează, la el, tot la el le zboară gândul... Câte odată mor. Ce e un drapel? Îmi veți spune, un simbol... Și ce împoartă dacă figurează aici sau acolo, într'o revistă sau într'o apoteosă? Simbol fie: dar atât

*

timp cât specia omenească va avea nevoie de a se ralia la oarecare credință sănătoasă și adevărată, îi va trebui încă din aceste simboluri, a cărui singură vedere redeșteaptă în noi, până în

fundul ființei noastre, tot ceea ce ne poartă către devotament, sacrificiu, abnegațiune și datorie.

Eugeniu Popovici-Max,
advocat.

*Influența hotărâtoare a frumseții asupra căsătorii omului.**

De Charles Darwin.

În viața civilizată la alegerea soției bărbatul e influențat în multe privințe, deși nu escludiv, de apariția externă a aceleia; pe noi însă ne interesează cu deosebire timpurile cele dintâi și singurul mijloc de a ne forma idee despre acest obiect este, ca să studiem obiceiurile popoarelor sălbatice și semi-civilizate, cari trăesc astăzi. Dacă vom fi în stare să arătăm, că bărbații diferitelor specii privilegiază pe femeile cu trăsături caracteristice varii, sau întors femeile fac așa, atunci trebuie să examinăm, că oare această alegere, continuată într'un șir lung de generații, are influență remarcabilă asupra specii, fie asupra unui, fie asupra ambelor sexe, conform moștenirii formelor dominante.

Poate va fi mai bine să arătăm prima oară, că popoarele necivilizate pun mare greutate pe apariția personală. E lucru cunoscut, că inpopoțonarea e o adevărată patimă a lor. Ba un filozof englez merge până acolo, încât susține, că la început și-au pregătit vestmintele numai spre inpopoțonare și nu spre a-și conserva căldura. După cum notează profesorul Waitz »de-ar mai fi omul pe atâta de sărac și ticălos, tot își află bucurie în inpopoțonare«. Extravaganța în inpopoțonare a indianului gol al Americii de sud ne arată, că »un bărbat mai înalt la statură abia după o muncă grea de două săptămâni e în stare să-și procure *chica*, cu care se poate vopsi roșu«. Barbarii vechi ai Europei în epoca tarandului grămădeau în locuința lor tot lucrul scilpicios și neobicinuit, pe care îl aflau la întâmplare. Pretutindenea popoarele sălbatice, cari trăiesc astăzi, se împodobesc cu pene, lanțuri de gât, brățare, cercei, etc. Se vopsesc în modurile cele mai diferite. »Dacă ar fi examinat — »spune Humboldt« — pe popoarele vopsite cu aceeași grijă, ca pe popoarele investmântate, ar fi observat, că și această modă de a se spoi a creat o fantazia cea mai productivă și caprițiu cel mai schimbăcios, întocmai ca pe cea a investmântării.«

Într'o parte a Africii își vopsesc pleoapele

cu negru; în altă parte își vopsesc unghiile cu galbin sau roșu. În multe locuri își colorează părul în altă și altă nuanță. În diferite ținuturi își vopsesc dinții cu negru, roșu, albastru etc., iar în Oceania malayeză e lucru rușinos, ca cineva să aibă dinți albi »ca ai cănelui«. Incepând dela ținutul polar, spre sud, până la Zelanda nouă, nu suntem în stare a aminti nici un teritoriu mai mare, unde autochtonii nu s'ar tetova. Aceasta era practică încă și de ovreii vechi și briții antici. O parte a autochtonilor din Africa se tetovează, dar e un obicei mai lătit acela, că își fac ridicături pe piele prin aceea, că își spintecă trupul în diferite locuri și în rănii pun sare, iar locuitorii Kordofanului și Darfurului cred, că acestea sunt »însușiri personale« foarte »atrăgătoare«. În provinciile arabe frumsețea nu poate să fie perfectă, până când fața »ori tâmpilele nu sunt crestate«. În America de sud, — după cum notează Humboldt, — »ar acuza pe mamă cu indiferentism păcătos față de copiii ei, dacă nu le-ar schimba prin mijloace artificiale forma pulpelor, după cum cere moda țării«. Odiñoară în lumea veche și nouă schimonosiau în mod artificial căpățina copiilor în chipurile cele mai extra-ordinare, precum se întâmplă și astăzi în multe locuri și aceste deformări le țin de podoabe. De exemplu sălbateci Colombii țin de »trebuieță esențială a frumseții« căpățina cât mai turtită.

În unele ținuturi poartă deosebită grijă părului; îl lasă să crească lung până la pământ, sau »il piaptână într'un mănunchiu des și creț, care e mândria și gloria papuanului«. »Bărbatul« din nordul Africii »are lipsă de opt-zece ani, până să-i fie perfectă frizura«. Alte popoare se rad pe cap, iar în unele părți ale Americii sudice și Africii își esterminează încă și sprincenele și genele. Autochtonii din regiunea Nilului de sus își rup cei patru dinți de dinainte, zicând, că nu

* Din »Originea omului« vol. II. cap. XIX.

vreau să samene cu animalele sălbatece. Mai spre sud batocaii își rup numai cei doi dinți incisivi de sus, ceea ce, după cum notează Livingstone, împrumută feții o expresie urită, căci în cazul acesta mandibula stă înainte; popoarele acestea țin de foarte urită prezența incisivilor și dacă văd vre-un european, strigă: »Priviți dinții mari!« Șeful de trib Sebituani a cercat înzădar să schimbe această modă. Autohtonii din diferitele părți ale Africii și din Oceania malayeză își ascut dinții cu pila așa de tare, ca și dinții fires-treului, sau îi provăd cu găuri și în acestea potrivească bețișoare.

Pe cât admirăm noi cu deosebire frumsețea feții, pe atâta pentru sălbatoci aceasta e obiectul principal al ciungărilor. În toate părțile lumii găuresc îngrăditura nasului sau mai rar nările nasului și în aceste găuri aplică inele, bețe, pene și alte podoabe. Pretutindeni își găuresc urechile și le împodobesc la fel. Botocuzii și linguaii din America sudică încetul cu încetul într'atâta lărgesc această gaură, încât margina din jos a ei ajunge până la umăr. În America de nord și de sud, precum și în Africa își găuresc sau buza inferioară sau cea superioară; ba la botocuzi gaura făcută în buza inferioară e așa de mare, încât așează în ea un disc de lemn cu un diametru de patru policari (12 cm.). Interesant descrie Mantegazza rușinea unui autohton sudamerican și ilaritatea ce a produs-o prin aceea, că și-a vândut *tembeta*, o bucată mare de lemn vopsit, pe care îl vira în buză. Femeile din Africa centrală își găuresc buza inferioară și în ea poartă un cristal, care în cursul vorbirii — din cauza mișcării limbii — »face o mișcare nespuse de caraghioasă«. Soția șefului de trib Latooka i-a spus lui Sir S. Baker, că d-na Baker »ar fi cu mult mai frumoasă, dacă și-ar scoate cei patru dinți de dinainte din mandibulă și în buza inferioară ar purta un cristal lung și ascuțit«. Mai spre sud makololoi își găuresc buza superioară și în gaură poartă un inel de metal sau bambus, numit *pelele*. Într'un caz aceasta a adus cu sine, că buza sta cu doi policari (6 cm.) mai înainte, decât vârful nasului, astfel, că dacă femeia zimbabwe, contragerea muschilor ridică buza până deasupra ochilor. Pentru ce poartă muierile lucrurile acestea? am întrebat pe Chinsurdi, stimabilul șef. Evident l-a surprins această întrebare proastă și mi-a răspuns: »Ca să fie frumoase! Acesta e singurul lucru frumos al femeilor; bărbații au barbă, femeile n-au. Oare ce fel de persoană ar

fi femeia fără pelele? Peste tot nici n-ar fi femeie, dacă ar avea o gură, ca a bărbatului, dar fără barbă«.

Abia are trupul vre-o parte, care se poate deforma în mod nenatural și care să fi scăpat de aceasta. Durerile cauzate în acest mod sunt foarte mari, pentru că unele operațiuni de soiul acesta se pot isprăvi numai în decurs de ani, astfel, că necesitatea acestora de bună samă o simt respectivii în mod poruncitor. Cauzele, cari îi indeamnă la aceasta, nu sunt aceleași; bărbații își vopsesc trupul, pentru apariția lor în luptă să fie cât mai înspăimântătoare; unele ciungări sunt bazate pe obiceiurile religioase, sau arată maturitatea sexuală, sau rangul bărbatului, sau servesc spre deosebirea triburilor. La popoarele sălbatece domnesc multă vreme aceleași mode astfel, că ciungările, cari la început le practizau fie din ori ce cauză, nu peste mult au ajuns să fie prețuite ca semne distinctive. Totuși așa se pare, că imboldurile principale sunt inpopoțonarea, vanitatea și admirațiunea din partea altora. În ceea ce privește tetovarea, mi-au spus misiionarii în Zelanda nouă, că dacă voiau să abată fetele dela obiceiul acesta, ele le răspundeau »'poi totuși ne trebuie câteva linii pe buze, căci la din contră vom fi foarte urite, dacă vom îmbătrâni«. Un critic talentat spune despre bărbații Zelandei nouă: »ambitiunea cea mai mare a tinerilor este, ca să aibă fața fin tetovată, ca să fie atrăgători pentru tinere și în războiu bătători la ochi«. O stea tetovată pe frunte și un semn pe mandibulă, în o parte a Africii au un efect irezistibil asupra femeilor. Dacă nu în toate, totuși în cele mai multe părți ale lumii, bărbații sunt mai inpopoțonați ca femeile și adeseori în chipuri diferite; în unele locuri femeile abia sunt împodobite. Deoarece la popoarele sălbatece femeile isprăvesc partea cea mai mare a muncii și fiindcă lor nu li-e iertat să mănecă bucățile cele mai bune, se potrivește foarte bine cu egoismul caracteristic al bărbaților, că nu li-e permisă să-și aplice sau să folosească nici podoabele cele mai frumoase. Și în fine e caracteristic, precum dovedesc și pasagiile de mai înainte, că în schimbarea formei căpăținii, în împodobirea părului, în vopsire, în tetovare, în găurirea nasului, buzelor, urechilor, în îndepărtarea sau pilirea dinților etc., aflăm în vigoare și astăzi aceleași mode ca mai de mult și în ținuturile departe de olaltă ale pământului. E foarte verosimil, că obiceiurile acestea, cărora li-se supun atâtea popoare diferite,

sunt niște tradițiuni, cari își iau ființa dintr'un izvor comun. Ne arată o oarecare asemănare apropiată în sufletul omenesc, de ori care specie s'ar ținea, întocmai așa, ca și obiceiurile aproape

universale ale jocului, mascării și a creării picturilor dure.

(Va urma).

Trad. de F. S.

Petru Sihastrul.

De August Strindberg.

După al 999-lea îngrozitor și cumplit an nou, creștinismul s'a trezit la o nouă viață. Aproape după o sută de »an-noui« un pelerin zdrențos, ținea drumul desculț prin Palestina spre porțile orașului Caltarea, colo pe țărmurii mării Mediterane; iar din acest oraș, din care Petru s'a 'mbarcat pentru Roma, ca să răspândească creștinismul, care azi a cucerit întreagă Europa, dar în țara lui mamă n-a devenit stăpân, — spre pământul făgăduinței, unde a trăit, a suferit, și-a îndurat moartea Isus.

»Marele șarlatan« și-a trăit ultimele zile în Palestina; când însă și imperiul lui, ca toate celelalte, s'a destrămat, din lăuntru necunoscut al Aziei, eși la iveală un popor nou: în Siria ajunseră domni acum Seldșucii. Cei din urmă Fatimizi erau mai toleranți în privința chestiilor religioase, iar vestitul Al Asis, a cărui nevastă a fost creștină, iar el păgân, pe frații nevestei sale i-a făcut patriarhi de Ierusalim și Alexandria. Acum însă s'au schimbat toate, de când îngrozitorul Al-Hakim persecută atât pe creștini, cât și pe jidani și de când dărîmă biserica Invierii din Ierusalim. Iar când în fine Seldșucul Melișca ocupă orașul, situația creștinilor, cari totuși peregrinau încă la sfântul mormânt, era aproape disperată.

Pelerinul își luă drumul spre sud-est, și astăzi în prima zi a primăverii, frumoasa vale a Saronului i-se prezenta ca un covor, țesut din mii și mii de flori, îndeosebi cu de crocus, de narcis, ranunculus și anemona și mai cu osebire marele crin de Saron.

Acesta era pământul făgăduinței. Toată înainte de amiaza umblă prin flori; apoi la poala unui delușor ajunse într'un sat. Aici holdele de secară se legănau cu valurile, vița de vie se cățăra, iar maslinii și smochinii toți erau în floare; la fântână oamenii adăpau vite grase, mulgeau vaci și capre.

Pelerinul, care n-avea nimic pe lumea asta, decât zdrențele, a cerut o gură de lapte, dar n-a căpătat. Umbla cerșind dintr'o ușă într'alta, dar din tot locul îl alungau.

De câte ori i-se răspundea negativ, contra așteptărilor, el par'că se înviora. Venise doar din țară depărtată, ca să aibă idee, în ce chip a suferit Mântuitorul, iar acum are parte de grația, de a esperia aceste chiar pe pământul sfânt.

A străbătut satul și a ajuns la o altă mare de flori. Intr'un râuleț își umezi picioarele și-și mai veni în ori. Acum însă, la amiazi, s'a pornit un vânt dinspre mare și de-asupra pământului pluteau nori negrii. Ploaia cădea vijelios pe foile gingașe de crin; furtuna le biciuia sau le spinteca în două, măturând le adună în clăițe, clăițele creșteau tot mai mari și striveau și pe celelalte flori.

Spre inserat ploaia contenî, dar viforul mugia înainte și totul fu cucerit de întuneric.

Drumețul flămând și obosit își așternu pat din clăițe de flori, pe cari la întări cu bolovani contra vântului. Își cuibări în pat un locșor, un adevărat cuib de vultur; o altă clăiță o întinse peste sine și apoi adormi. Parfumul ce se respiră tutindenî, îl cufundă într'o dulce toropeală. Deja de ani nu mai gustase vinul, deci nu cunoștea beția, dar acum așa se simtea, ca și cum ar fi fost târbăcit de un vin aspru.

Că durmea sau era treaz, nu știa; apoi i-se păru că se rostogolește ca un val; dar zăcea liniștit și auzea ori ce zumzet în cuibul său; aproape de urechile sale strănută, zbiera și mormoia tunetul, iar lumina de fulger îl plesnea peste ochi. În sfârșit totul a reintrat în liniște; a crezut, că durmea, fiindcă a visat...

Umbla pe marea Mediterană pedestru, iar lucrul i-se părea foarte natural; dar pe urma lui veniseră cavaleri de-a călare, miliție într'armată, triburi întregi de oameni. Au sosit la țarm. S'au retras spre răsărit și au văzut Ierusalimul pe culmi. Zidurile, coperișele, turnurile, le țineau ocupate soldați păgâni; cavalerii creștini s'au oprit și s'au luat la sfat. Iar el a început să le vorbească, el, zdrențosul pelerin și aceia l-au ascultat!

— Ce vă tânguiți? Ce vă temeți de acești

păgâni și de zidurile lor? Priviți-mă! Iau bățul în mână, mă urc pe muntele Sionului, lovesc cu băta în poarta templului lui David și orașul își va deschide porțile toate.

Și astfel a făcut — în vis, și cuceri Ierusalimul. A fost lucrul acesta atât de simplu, iar cavalerii și triburile i-s'au închinat lui și l-au făcut loțiitor în sfânta cetate.

Când se trezi dimineața, eși din cuib; și privind în jur de sine, se văzu înaintea Ierusalimului, la poarta Jaffa. Se tot întrebă, oare furtuna rostogolitu-l-a, sau în somn făcuse acest drum. Dar visul îi era încă atât de viu în minte, încât toate acestea le află de naturale și de sine înțelese.

Lovi cu băta în poartă. Și iată, că într'adevăr poarta s'a deschis, dar numai de o aripă și un soldat îl întrebă, că ce voește.

Vrea să cerceteze sfântul mormânt.

Asta-i permis de altcum, dar numai pe prețul alor treizeci de țechini.

Fiindcă n'avea bani, i-au închis poarta.

Pe drumet însă asta nu-l descurajă, lovi încă odată cu băta în poartă, fiindcă era sigur c'avea să între.

Și într'adevăr și întră destul de iute; dar mai înainte îl biciuiră, apoi îl aruncară afară, iar el căzu pe o grămadă de gunoiu, unde câinii scotoceau după oase.

Această primire nu era din cele cari te încurajează, dar pelerinul, chiar asta a așteptat-o. L-au chinuit și l-au torturat chiar pe acel loc, pe care-l chinuseră pe Domnul Isus Hristos. Ce noroc și ce grație!

Dar cei treizeci bani de argint! Și de ce chiar treizeci? Fiindcă asta fu răsplata trădătorului, care vându capul cel iubit. Ii va cerși, de i-ar trebui chiar zece ani de zile. Iși impuse răbdarea în pace și o porni spre miazăzi în valea Hinnomului, numită încă și valea Iadului. Aici descărcau tot gunoiul din oraș. Era murdărie și duhoare aici; dar toate astea pelerinul nu le băga în seamă; privirea sa căuta doar zidurile cetății. Și când ajunse la punctul sudic al orașului, într'adevăr putu să vadă muntele Sionului cu mormântul lui David. Atunci a căzut în genunchi și în cântece a adus laude lui D-zeu!

Lauda Sion Salvatorem

Lauda ducem et pastorem

In Hymniset canticis.

În urma rugăciunii prinzând noi puteri, merse mai departe. Cunoștea tot locul și nu avea

nevoie de informații, iar când ajunse sub muntele lui Toma necredinciosul se opri la o ruină, știa, că asta e Hacheldama sau holda oalelor, ce au cumpărat-o din banii lui Iuda, pe cei treizeci de arginți, ca loc de înmormântare al străinilor. Lui însă nu-i dase în minte gândul morții, fiindcă simțea, că nu moare până atunci, până când nu vor ocupa orașul. Nu se plângea cu părere de rău ca alți sihastrii, că n-au învățat în tinerețe să se nutrească cu iarbă. Rupt de oboseală, dar nu descurajat se așeză pe o grămejoară de gunoiu, ce părea încă de tot proaspăt.

Pe când ședea acolo, veni un câne, un animal râios și lihnit de foame și-și așeză botul pe genunchii pelerinului.

— N-am nimic, ce ți-aș putea da, sărman de tine! zise pelerinul și șterse cu vârful urechilor ochii cânelui, fiindcă animalul avea înfățișarea celui ce plânge.

Când însă cânele auzi, ce zise pelerinul, îl înțelese, fiindcă animalele pricep ori ce limbă, după mlădierile glasului. Și începu să sape în grămejoara de gunoiu. Și iată, că între două frunze de curechiu află acolo fructe și o bucată de pâne albă.

Pelerinul, care se dedase cu tot felul de minuni, laudă pe Domnul și mănă. Iar când se sătură dădu mulțumită milostivului Tată. Cânele în toată vremea aceasta a stat lângă dânsul și l-a privit.

— Cum putu-i să-mi uit de tine, ingratal de mine! zise pelerinul. Acum îmi încerc norocul.

Începu să scoabească cu băta gunoiul și iată, găsi oscioare proaspete, pe cari le dădu binefăcătorului său, cânelui.

S'au împrietenit și nu s'au mai despărțit. Acum au încunjurat partea sudică a orașului și și-au luat drumul spre nord, spre Chidron. Înaintau de-alungul apei; de-astânga era zidul orașului, Muntele Maslinilor de-adreapta. Vedeau de aici piața din fața bisericei, dar nu vedeau biserica, ci numai moscheea păgână și cupolele ei; nici din sfântul mormânt nu vedeau nimic, fiind acesta în lăuntru orașului și nefiind bătător la ochi.

Au ajuns la Ghetsimani, unde a suferit Hristos, apoi s'a urcat pe Muntele Maslinilor, de unde se putea vedea Ierusalimul. Și se boci deasupra orașului.

Dupăce a contemplat cu cucernicie ruinele templului Învierii, s'au dus mai departe spre miază-noapte și a ajuns din nou la poarta Jaffa, unde șezu, fiindcă așa s'a decis, că va aștepta

până vor sosi aici pelerini creștini; fiindcă veneau aici din toate țările pământului. A voit să cerșească dela aceștia atâta, până va fi adunat cei treizeci de țechini.

A stat acolo toată noaptea primă, dar nu veni nimeni. Spre dimineață au deschis porțile pentru țărani, cari aduceau proviziuni și pelerinul își făcu socoteala îndrăzneată, de a se furișa înlăuntru, dar îl prinseră și-l bătură câțiva înși zdravăn. Nici asta nu l-a spăriat, în toată dimineața o încerca din nou, dar fără să reușască. Durmea pe pământul gol și se nutrea din grămada de gunoiu; copiii își băteau joc de el, cei mari îl loviau și el toate astea le afla la locul lor, fiind convins, că visul său se va plini.

Treizeci de zile a stat astfel la poartă și nu a căpătat bani; în ziua a treizeci și una s'a sculat, să mai miște puțin. Și s'a dus în valea Hinnomului, iar cânele fidel a fugit înaintea lui.

Când a făcut un drum destul de lung, observă, că tovarășul său a perit; începu să-l cheme, iar cânele lătrând răspunse chemării. Sihastrul urmă acest semn și mergând în direcția lătrăturii, își găsi cânele lângă zid, înaintea unei găuri.

Aici era așadar o intrare, și urmându-și conducătorul, fără nici o piedecă ajunse în mijlocul orașului.

Cel dintâiu lucru îi fu să peregrineze la sfântul mormânt, dar îl găsi închis.

Atunci își aduse aminte, că este aici în Ierusalim un patriarh, dela care creștinii se aleg cu ceva ajutor. Dar unde șade? Poate știi tu! zise el cânelui.

Și cânele înțelese, ciuli urechile, alergă prin nenumărate străzi neregulate, iar la o portiță se opri, chiar de desuptul sfării dela clopoțel.

Pelerinul sună, portița se deschise și un bătrân cu barba albă întinse mâna spre călător, îl conduse în casă ca pe un cunoscut al său și-l îmbie cu un scaun.

— Te aștept de mult, Petre, îi zise. Da, eu te cunosc, fiindcă eu de un an te văd mereu în visurile mele. Dar nu știu cine ești și de unde vii. Povestește-mi viața ta.

— Viața mea? Eu sunt din Amiens, din Franța și Petrus e acum numele meu; eram înainte de asta soldat, l-am urmat pe Wilhelm Cuceritorul până la Hastings și am luat parte la cucerirea Angliei. M-am reîntors în locul meu natal, am devenit învățător, dar nu-mi aflam pace sufletului, deci am intrat la mănăstire. În singu-

rătatea celulei mele mă cugetam la cele ce prindeam în mănăstire dela frați. Asta era pe atunci, pe când izbucnise dușmănia între împăratul Henrich al IV-lea și Grigorie al VII-lea. Papa avea dreptate, fiindcă Europa din Roma ar trebui guvernată, iar Grigorie, care a dorit să întindă împărăția lui Hristos în spirit și în dreptate, a concentrat toate statele creștine în jurul său: aduna biruri, începând de sus din Scandinavia până jos la colonnele lui Hercule. Împăratul era pe lângă separatism și lucra numai spre binele Germaniei. Sfârșitul acesteia fu Canossa; precum știi, cezarul fu silit să sărute picioarele papei. Și asta a fost bine, atunci, căci autoritatea duhovnicească trebuie să fie cu un cap mai mare decât cea lumească. Dar cu Canossa nu s'a sfârșit. Măritul luptător al Domnului, Grigorie căzu la păcat, întocmai ca și regele David. Mai întâiu învită în ajutor pe normandul Guiscard din Sicilia. Acesta se ivi cu adunătură turcească și păgână, jefui Roma și-i dădu foc. Aceasta fu mișelia papei, care acum se refugie la Salerno cu păgânii — asta fu apoi lui Canossa. A fost însă atât de barbar, de a atățat pe fii lui Henrich contra tatălui lor. Apoi a murit, espulzat el, marele Grigorie, iar Roma era jefuită... Roma deja nu mai este, dar Ierusalimul, trebuie să fie! Va renaște din ruinele sale, va fi capitala creștinismului și dormitorul lumii.

Patriarhul îl asculta și deși la început zimbise, mai târziu se făcu serios.

— E mare credința ta, fiul meu, zise el, dar cine se pune în fruntea mișcării, cine va aduna oamenii?

— Eu, răspunse sihastrul. Eu deschid sfântul mormânt, eu alung păgânii și eu voi încorona pe cel dintâiu rege al Ierusalimului.

— Cu mâinile-ți amândouă goale?

— Cu puterea credinței mele tari ca și stânca!

A tăcut.

— Zi ceva patriarhe! Infrânge-mi curajul dacă poți; învinge-l cu reflexiile tale; răpește-mi încrederea! Nu vei putea! Acum mă duc la Roma și voi vorbi cu Urban II. Tu dă-mi doar o scrisoare, care să adeverească spusele mele, când voi vorbi, despre faptele păgânilor în orașul lui Hristos. Altceva nu-ți cer, restul îl isprăvesc eu singur.

— Ori cine ești, vei primi scrisoarea, dar mai întâiu odihnește o zi două.

— Nu! Am făcut trei sute cincizeci de

miluri, am odihnit treizeci de zile. Dă-mi în bucătăria ta ceva de mâncare, până faci tu scri-soarea, iar eu plec, înainte de apusul soarelui. Voiu reveni încă, dar nu singur, ci cu legiuni de oameni! Și vei vedea cum se împlinește cuvântul meu și visul tău, fiindcă astfel dorește Tatăl!

*

Sihastrul Petru și-a făcut cele o sută cincizeci de miluri până la Piacenza și acolo a aflat pe papa Urban al II-lea, care făcea chiar atunci slujba de vecernie.

N-a căpătat însă nici o încurajare, fiindcă ideea expediției nu mai era nouă. Grigorie al VII-lea adunase odată cincizeci de mii de oameni spre scopul acesta, dar nu și-a putut realiza planul.

Sihastrul înfruntă acest nesucces, cu adevărat suflet de creștin, considerându-l un semn, ca să-și dublifice forța sufletului.

Și s'a dus în Franța, a predicat și a agitat, cu atâta succes, încât întreagă Franța ardea de dorul unei expediții cruciate, pe când venise Urban la Clermont, ca să țină adunarea bisericească. Acum deci hotărîră pornirea cruciatei.

Petru nu avea timp să adaste, deci adună cu ajutorul lui Walter Pexej și a lui Walter Fără Comoară, o armată, care cu moșnegii, femeile și copiii la olaltă făcea cincizeci de mii. Dar aceștia nu erau rășboinici, erau aventurieri, cari voiau să-și facă acum mendrele, servi, cari astfel doreau să-și câștige libertatea și nemulțumiți cari doriau o schimbare.

Înaintau pe țărmul Rinului în sus, apoi de-alungul cursului Dunării, pe lângă țărmul căreia șerpuia marele drum de țară spre țările din orient.

Când ajunseră la granița ungiurească, numărul lor crescuse la șasezeci de mii. Regele țării, Coloman, nu era om bucuros de oaspeți și nici nu prea putea-i glumi cu el. Cruciații începură a bănuși, că nu sunt primiți bucuros, de aceea trimiseră cavalerii lor, chiar șasă la număr, în solie la rege.

Pe când veniseră solii, Coloman era la Pesta, cu armata bine echipată, iar țările sale se bucurau de darurile păcii.

- Ce poftiți? îi întrebă.
- Cerem liberă trecere spre Constantinopol.
- Câți sunteți?
- Tocmai șasezeci de mii!
- Deși vizita voastră e o cinste pentru

mine, totuși nu pot primi în țară corbi. Am auzit, cât de brutal obiceiuiți a vă purta cu toate cele; știu că provizii nu duceți cu voi, ci cerșiți și furați. De acea întoarceți-vă acasă sau eu vă consider de dușmani.

Solii luară în copite drumul întors, au adus răspunsul regelui, dar Petru n-a voit să se întoarcă.

— Nainte, nainte cruciați, soldați ai lui Hristos! striga el și întreagă gloata trecu peste graniță. Sihastrul călărea în fruntea armatei pe un măgar și nu știa ce se întâmplă înapoia lui. Iar aici furau, erau beți aici de vin și siluiau fecioarele.

Și când îi văzu pe derbedei aceia zdrențoși, beți și sălbătăciți cum erau chiar atunci — îi împodobeau însă pe toți crucea roșie, — s'a aprins în rege mânia și-i atacă.

Pe cel ce nu se scăpă îl dripeau sau îl tăiau și încă așa de întetit, încât din șasezeci de mii abia ajunseră la Constantinopol treizeci de mii, și între aceștia era și Sihastrul.

— Noi am udat pământul cu sânge, zicea el, urmașii noștri vor ara.

Împăratul Constantinopolului aștepta de multă vreme un ajutor din soare apune în contra Seldșucilor sălbatici, dar el se gândea la bărbați într'armați. Acum când primi treizeci de mii de cerșitori și răniți, s'a simțit desiluzionat și hotărî să se scape de acești oaspeți cu frumosul. Li așeză deci pe plute și-i transportă pe țărmul Aziei-mici.

— De aici puteți merge de-adreptul la Ierusalim.

Dar nu le-a spus, că pe țărmul celalalt sunt Seldșucii. Frațiunea armatei strânsă din drumuri, fu nimicită deci la Nicaea, în acelaș oraș, în care s'au purtat atâtea lupte de ordin principiar în cele dintâiu zile ale creștinismului. Dar sihastrul a scăpat și s'a reîntors la Constantinopol, unde a adastat marea cruciată.

Și a așteptat un an de zile, tot cu aceeaș încredere în izbândă și tot atât de neînfrânt, ca și mai înainte.

*

În Tiberias, acel mic orașel pe marginea lacului Genezareth, locuia jidanul bătrân Eleazar; el serba sărbătoarea passah, adecă voia să-și aducă aminte în cercul familiei sale, de pribegirea egipteană în a zecea zi a lunii Nisan, prin anul 1098. Lacul era limpede, țărmurii verzi,

oleandrii înfloreau, în vremea călduță crinii crescuseră, căci »se bucura pământul«. Inerăse și membrii familiei se îmbrăcaseră de drum, având în picioare sandale și băte în mâni. Imprejmuiau masa așternută, pe care aburea în farfurie, frumos încunjurat de salată verde, mielul fript. Vinul umplea potirul moștenit din moși în moși, iar lângă el în o farfurioară era pâne albă, nedospită.

Dupăce capul familiei își spală mâinile, a binecuvântat darul lui D-zeu și a beut din vin, aducând mulțumită și provocă și pe ceilalți să beie.

Apoi a luat din iarba cea amară și a mâncat și a dat și celorlalți să mănânce. Apoi ceti din cărțile lui Moisi însemnătatea sărbătorii.

Acum au umplut a doua oară cu vin potirul și cel mai mic copil al casei eși la iveală:

— Ce însemnează oficiul tău? întrebă după obiceiul sacru.

— Domnul cu mâna lui puternică ne-a scos din robie.

Și apoi când beu a doua oară din potir zise:

— Laudă pe Stăpânul inimei mele și nu uita, cât bine ți-a făcut. — Atunci cântară al o sută cincisprezecelea din psalmii lui David:

Nu nouă, Iehova, nu nouă,
Ci numelui tău dă-i mărire,
Pentru îndurarea ta, pentru adevărul tău!
Pentruce să zică popoarele:
»Unde este Dumnezeul lor?«

Apoi binecuvântă pânea nedospită și mielul fript și șezură ca să mănânce, cu sufletul vesel, în convorbiri inocente.

Și bătrânul Eleazar începu să povestească din vremile bătrâne și cele de acum.

— Omul născut din pântecul femeii trăește puțin și e plin de neliniște; crește ca și o floare și se ofilește; trece în sbor, ca și o umbră și nu lasă urmă. Venetic și oaspe este pe acest pământ și de aceea fie gata de drum, ca și noi în această sfântă sară.

Iacob, feciorul mai vrâstnic, care venise din călătorie anume pentru sfânta sară, ar fi dorit să spuie ceva, dar nu îndrăznea, până nu vor fi golit și al patrulea și ultimul potir.

— Dar, copiii mei, continuă Eleazar, nu numai Israel e nestatornic și călător pe pământ, ci trebuie ca tot poporul să pribegească. Dar deosebirea între ei și noi constă în aceea, că zeii lor sunt muritori, pe câtă vreme D-zeul lui Israel

trăește. Unde este Zeus, zeul Grecilor, unde e Jupiter, zeul Romanilor, unde Isis, Osiris și Pthaia Egiptenilor? Unde e Wuotan al Germanilor și Teutates al Galilor? Toți au murit, ci D-zeul lui Israel trăește; nu va muri. Ședem doar pe pământul părinților noștri în Canaan, și dacă Sionul nu mai este al nostru, totuși nu trebuie să uităm binele ce ni-l-a făcut Domnul. Sorbiră ultimul potir și cu un alt cântec de laudă puseră capăt serbării.

— Acuma Iacobe, zise Eleazar, văd, că ai avea ceva de spus; veniși din drum, deși cam târziu, și poate ai ceva nou — dar liniște! aud pași în grădină.

Săriră cu toții la fereastră, căci erau cam turburi vremurile. Neobservând însă pe nimeni afară, se așezară din nou la masă.

— Vorbește, Iacobe, începu din nou Eleazar.

— Vin din Antiochia unde emirul din Mossul, Cherboga, a impresurat pe creștinii cruciați. Foametea îi bântuia nebună și din trei sute de mii de goi au rămas abia douăzeci de mii.

— Ce afaceri au avut pe aici?

— Acum în toate părțile se svonește de o învingere a goilor și totodată sunt siguri, că cruciații vor veni de-adreptul la Ierusalim.

— Dar aici de bună samă nu vor intra.

— Nu știu drumurile, dar mai sunt și trădători. Tot una e: ori musulman ori creștin; deși musulmanii ne-ar putea fi prieteni, fiindcă sunt din sămânța lui Avram. »Unul e Dumnezeu«. Dacă profetul lor ar fi rămas pe lângă asta, atunci n-ar fi deosebire între noi, dar a căzut la îngâmfare și-și aminti numele de-odată cu al Celui Vecinic: »Mohamed e al său profet«. Fie, dar aceasta n-o poate zice omul cu aceeași inspirație, cu care amintește numele lui D-zeu. Creștinii îl numesc »șarlatan«, dar de sigur nu a fost șarlatan.

— Mai curând s'ar putea creștinii...

— Creștinii au fost duși în rătăcire, iar cultul lor e o prostie. Ei cred, că a și venit Mesia, deși lumea este întocmai ca și iadul și oamenii sunt asemenea lui Satan... Și devin din ce în ce mai răi...

Așa dintr'odată spintecară atunci ușa și în prag răsări un omuleț slab, ca un schelet, cu ochi scânteetori. Era îmbrăcat în zdrențe, purta cruce în mână, iar pe umăr avea un semn roșu, în formă de cruce.

— Sunteți creștini? întrebă el, de beți din potir și mâncați pâne, întocmai ca și Domnul

nostru Isus Hristos în acea noapte, când a fost vândut?

— Nu, răspunse Eleazar, noi suntem din familia lui Israel.

— Atunci voi ați mâncat și beut ce voi ați afurisit și ați profanat cele sfinte cu scopuri de vrajă. Afară cu voi, pe țărnul lacului și botezați-vă, căci altfel cu moarte pe moarte veți muri!

Atunci se întoarse Eleazar spre sihastru și astfel îi zise:

— Nu, eu și cei ai casei mele vrem să servim lui Dumnezeu, după cum am făcut în această sară sfântă conform legilor părinților noștri. Suferim pentru păcatele noastre, e drept; dar tu om fără Dumnezeu și blăstămat, nu te umfla în pene, căci n-ai stat încă nici tu în fața scaunului de judecată a lui Dumnezeu atotputernicul. Iar eu îmi dau viața, îmi vărs sângele pentru legile părinților: dar pe tine astfel te va pedepsi scaunul judecății lui Dumnezeu, după cum merita-vei în îngâmfarea ta.

Sihastrul eși la oamenii săi afară; au închis tablele ferestrelor și ușa.

— Foc pe casă! sbierau de afară.

— Lăudat fie Domnul și să murim! zise Eleazar și nici unul din ei nu șovăia.

Cu toții căzură în genunchi; Eleazar continuă:

— Știu, că Mântuitorul meu trăește și el va fi ultimul care va supraviețui cenușei pământului. Și scăpându-mă de pielea și de carnea mea, voi privi pe D-zeu în față. Il voi privi și îl voi vedea cu proprii-mi ochi; asta o doarește sufletul și inima mea.

Mama luă în brațe pe copilul cel mai mic, ca și cum ar fi voit să-l apere de focul ce izbucnise acum din ziduri.

Atunci Eleazar intonă cântarea celor trei bărbați, cari au fost aruncați în cuptorul cu foc; și când ajunse la versurile:

Lăudați pe Domnul

Căci e bun:

Fiindcă e de veci mila lui!

glasurile lor se inecară și-și sfârșiră zilele la fel cu frații Macavei.

*

În 16 Iulie anul 1099 a intrat Petru Sihastrul în Ierusalim, tot pe aceeaș poartă Jaffa, înaintea căreia stătuse ca cerșitor. Când Gottfried de Bouillon deveni rege, Petru fu denumit locușitor în Ierusalim. Iar când își văzu visul împlinit, se duse acasă în locul natal și intră în mănăstirea Neufmustier lângă Lüttich și rămase acolo până la moarte.

Regalitatea Ierusalimului se nimici curând și se așezară acolo iar Mohamedanii și sunt încă și azi acolo.

Lucrul cel mai demn de atenție în toate aceste expediții de bandiți a fost faptul, că au fost pornite de Normanzi și se aseamănă foarte mult cu aventurile Wichinzilor.

Despre urmările indirecte ale cruciatelor încă și azi se scriu teze la examene de bacalaureat, cari de regulă se sfârșesc cu această învățătură morală: nu este rău, care nu aduce cu sine și un bine.

Voltaire și Hume însă țin aceste lupte cruciate de o înglotare a nebunilor.

E greu lucru să dai o sentință.

Trad.: **Lancèor Marlowe.**

Arta la Londra.

Pentru mulți încă englezul este totdeauna personagiul căruia opereta și ziarele satirice i-au fixat fisionomia cu un spirit de simplificare brutală, provocându-ne de altfel multe lucruri amuzante. Trebuie să menționăm deci că poporul englez nu e exclusiv utilitarist, sportiv și puritan, ci se mai întâlnesc adesea oameni de o rară aristocrație intelectuală, delicată și rafinată, de un gust sigur și de o vastă cultură.

Foarte mulți lorzi sunt la ordinea zilei la Londra, așa cum îi schițează Villiers de L'Isle Adam și Abel Hermant.

E însă mai presus de orice îndoială, că în nici o țară alta nu e atât de mare pasiunea pentru vechile tablouri ca în Anglittera. Galeriile particulare sunt probabil cele mai număroase și cele mai bogate.

National Loan Exhibition a dovedit-o cu o rară elocință. E de sigur cea mai frumoasă expoziție din câte s'au organizat și nu voi uita-o pe aceea dela Berlin și nici pe aceea, care Parisul o datora inițiativei lui Armand Dazot. Această expoziție de tablouri vechi, a fost vizitată în timp de 3 luni, cât a fost deschisă, de 87.000 de per-

soane. Rețeta totală a fost de 150.000 de fr., iar beneficiul net de 125.000 fr., care a fost vărsat la National Galery.

De curând faimoasa National Galery s'a îmbogățit cu un splendid tablou, reprezentând pe Cristina principesa Danemarcei, soția unui Sforza, cedată de ducele Norfolk pe prețul de 1.200.000 de fr. Acest capo-d'operă e de o frumsețe artistică răpitoare. Am văzut mâinile sale fine și diafane, unde sângerează un splendid rubin. Ea strălucește prin surful său seducător și misterios, ca și acela al Giocondei.

National Loan Exhibition, această extraordinară expoziție a fost formată, după cum și numele ei o arată de împrumuturi de colecțiuni particulare faimoase și din câteva galerii străine. Regina Cristiana a Suediei trimisese un »Marte și Venus« de Veronese. Un american a împrumutat un Titian. D-l Alfred de Rothschild un Watteau¹ și Muzeul Național din Scoția un Tiepolo² prodigios.

Descoperirea lui Moise mi-a rămas în memorie ca cea mai frumoasă amintire, cu ferme cătoarea visiune a mării în depărtare și cu un defileu de higlanderii³ în sunetul flautelor (fif) și a cimpoaielor.

Nu se poate spune aci amănunțit ce miracol poate să realizeze o colaborare atât de fericită. Crivelli, Csentele, Bellini, Andrea del Sarto, Carpaccio, Cshirlandajo, Fra, Flippo Lippi, Beltraffio, Giorgione, Bernardo Luini, Montegna, Van-Eick Durer, Holbein, Rafael, Tintoreti, Tiepolo, Caregio, Velazanez, Zurbaran, Rembrandt, Nattier, Chardin, Wattean, Lancret, Morean, Fragonard, Reijnolds, Gainsbourgh, Lawrdnce. Csoya ș. a. — toți aceștia reprezentând acolo cu o incomparabilă serie de cap'o-d'apere aproape cinci secole la artă.

Sir Friedrich Cook împrumutase un Van-Dyck⁴ remarcabil, — un tablou, care reprezenta pe familiile sfinte lângă mormânt. În jurul mormântului 3 soldați stau adormiți în niște poze de un realizm extra-ordinar. Unul dintre ei, care purta o cască ascuțită pe care sunt brodate ca-

ractere ebraice, își ținea bărbia într'o mână. Un altul buzat, sta trântit jos. Cel de al treilea culcat pe o peatră râdea în somn. — Peisagiul foarte minuțios arăta muntele Olivilor, înălțimi acoperite de zăpadă și palmierii, casele și turnurile Ierusalimului.

Rubens și Van 'Dick erau reprezentați prin opere capitale. Mai întâi 6 schițe admirabile, pictate după cererea lui Carol I., pentru a servi de carton de tapiserie, ilustrând episoade din istoria lui Achile — lucrute toate de mână de măestru. Am admirat mult două din ele: »Moartea lui Hector« și »Moartea lui Achile« de o mișcare admirabilă. Aceste schițe fuseseră împrumutate de lordul Barrymore; de asemenea și o mică pânză încântătoare »Amorii secerând« de un sentiment, care amintește mult ghirlanda de rase din Mûnich. — Lord Lucas împrumută »Un fisician necunoscut«, unul din rarele portrete ale lui Rubens, cari sunt în Anglia; dar toată recunoștința îi revine contelui Darnley, căruia aparține »Regina Tomyris« ținând capul lui Cyrus, care a făcut adevărata admirație a acestei expoziții neuitate.

Mai era un Rubens în maniera largă, fastuos și fugos. Regina căreia artistul i-a pictat înfrigorat de dragoste trena lungă de mătăsă galbenă, regina încunjurată de dame de onoare, de pagi și de ogari, scufundă capul lui Cyrus într'un bassin plin de sânge. Răsboinicii privesc. Ce expresiune de cruzime și neliniște pe fețele lor! Unul dintre ei cu mantaua blănită și cu turban de mătăsă pe cap, cu o mână în șold, e cu totul mirat.

Această operă a lui Rubens e cel mai frumos exemplar al geniului său, care a rămas în colecțiile particulare din Anglia. Unul dintre americani, cari înspăimântă pe colecționarii vechei lumi, trimisese un mare Van-Dick¹ al perioadei genoveze, un portret al marguizei Brignole—Sala, pe care cronica scandaloasă a prezentat-o mult timp ca pe amanta pictorului.

Catalogul dela National Loan Exhibition nu costă decât un schilling și e o minunăție de ordine și îngrijire. Editorul Heineman a scos în 1911, îmi pare o ediție de lux, — unde toate tablourile sunt reproduse prin photo-gravură.

Eugeniu Popovici,
advocat.

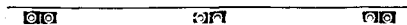
¹ Van-Dick pictor flamand.

¹ Watteau mare pictor francez peisagist, născut în Valenta (1684—1721).

² Tiepolo mare pictor italian, născut la Veneția (1643—1770).

³ Higlanderii. Scoțian dela munte.

⁴ Pictor flamand.

Poezie populară.

Frunză verde, dalbă floare,
Sufletul de chin mă doare,
Fă-mă Doamne-o păsărea
Să mă duc la maică-mea,
Să mă pun pe ferestruie
Inima-mi ponos să spuie.
Și nici că mă voi mișcă
Măcar cât m-ar alunga,
Până nu m-oiu ponosli
Cum mă poartă străinii.
Căci până străinii cină,
Eu li-s sfeșnic și lumină,
Dacă gată de cinat
Eu li-s așnitor de pat.
Dacă patu l-am făcut,
De cinat că să m-apuc.

Iau cuțitul să-mi tai pâne
Lacrămile 'n ochi îmi vine.
Dar de lacrimi nu-mi dau samă
Că le șterg cu iast'năframă,
Dar mi jele de obraz,
Că rămâne fript și ars!

Frunză verde rămurea
Lasă badeo că-i vedea
Peste vreme puținea
Ce-ajunge dragostea mea!
De-am fost bună: mi-i dori,
De-am fost rea: mi-i sudui.
Și-ți mulțumesc badeo ție,
Că m-ai lăsat tu dintâie,
Că și eu te-aș fi lăsat,

Dar m-am temut de păcat,
Că prea mult drum ai umblat
Și pe ud și pe uscat
Pentru 'n pic de sărutat;
Și prea mult drum ai venit
Și pe ud și pe sbicit
Pentru 'n pic de vorovit!

Ci:

Dare-ar badeo Dumnezeu
Să se 'ntâmples cum vreau eu:
Să te-ajung' un dor de mine,
Sara desculțându-te
La cină punându-te,
Să lași lingura pe blid
Să vii la mine plângând!

Auzite dela A. Cociș

col. Tr. P. Nicolin.

PRIETENII MEI.

Pantilimon Mutră.

Urma un oarecare curs la medicină. E irelevant, că dintre toate cursurile pe care era înscris, căci, după credința lui: știința nu se măsură cu numărul semestrelor la facultate.

Își avea principiile sale, din cari nici anul de practicant nu l-ar fi putut scoate. De altfel era bine versat pe toate terenurile, căci nu era strein de nimic ce poți cuprinde sub vasta noțiune de: știință, artă. Tot ceea ce poate atrage, încântă pe omul rafinat al secolului nostru îl interesa de aproape; o oarecare selecție făcea cu toate acestea. În timpul din urmă numai invențiile îl preocupau mai nemijlocit.

Locuia la un birjar — de când era la facultate nu-și schimbase locuința — despre care spunea cu respect că el e cel mai mare socialist, dar în același timp cel mai inteligent om pe care l-a întâlnit în viață...

Nu studiasse dentistica, cu toate acestea se ocupa de câteva luni cu prepararea unei paste de dinți, din gunoiu artificial. Cele dintâi încercări le făcuse cu Fanny, iapa cea albă a prietenului său, birjarul: invenția se dovedise admirabilă. Să vezi pe Fanny — spunea — așa i-s'au albit dinții cei mari și lați de-ți vine s'o pupi în bot, când o privești».

Pe stradă avea aierul unui om frământat de gânduri mari: veșnic îl muncea ideea unei invenții geniale, care să-l facă milionar, punând capăt mizeriei de a nu putea mânca, decât o jumătate de chilogram de slănină la zi. În astfel de împrejurări deosebite fața lui lua o expresie caracteristică: semăna cu șeful unei cancelării de pantofar, unde ai nevoie de o mutră, care să nu facă deosebire între mirosul pielii și al hârtiei și pe care privind-o, să nu te preocupe viitoarele aventuri, prin cari aveau să treacă bucățile de piele cu gust și măiestrie croite.

În societate Pantilimon, avea manierele unui câne, care se muncește să-și păstreze echilibrul pe două picioare — mai adeseori îți făcea impresia, pe care o ai, privind mimica întârziată a unei hiene, pe care furca de fier a îmblânzitorului o strâmtorește într'un colț al cuștei, în care a intrat fără voia ei.

Știa să fie și de spirit: atunci refuza tot ce-i ofereai, răspundea întors la ori ce întrebare, făcea observații cât se poate de originale, pe cari le acompania cu un râs sgomotos, deschizând larg gura de împrumut a unui ciclop, care se mișca în salturile enorm de profunde ale unui bas ce speria urechi cu vorbele ieșite ca la muls de vaci.

Dintre toate calitățile însă — avea multe — cea mai aleasă era de bună seamă priceperea fină cu care știa să aprecieze bucatele de ori ce rang. Singur aceasta calitate îi umplea trei sferuri din suflet cu o seninătate unsuroasă, celalalt sfert și-l rezervă... opac.

Se obișnuise că ori ce se petrecea în lume să privească prin prisma mâncării. Drumul de acasă până la spital era taxat cu timpul, în decursul căruia conzumi trei dejunuri.

Cinematograful lui Edison prețuia cât prânzul abonat pe viață la cel mai elegant hotel din Capitală. Jocul unui actor distins în schimb, nu valora mai mult cât fărmiturile mântuite ale cătorva franzele, consumate în decursul predării. Un palton elegant cu blană era vrednic cât prânzul și cina plătite înainte pe trei luni. Și așa mai departe.

Înainte de masă simțea necesitatea de a-și folosi organul vorbirii într'un ton mai îndulcit. Incepea o simfonie originală, întemeiată pe gamele chromatice ale operetelor — în cari predominază cel mai perfect spirit de basso.

În asemenea momente de inspirație înaltă, era vrednic de toată admirația. Sunt sigur că cel ce l-a auzit nu-l va mai uita nici-odată. Cât despre birjar, acesta îl încredințase pe blândul său chiriaș, că și-n ceasul din urmă își va aduce aminte de prestațiunile sale artistice. Ca să vă puteți face o idee perfectă despre această gingașe lature a vieții suflatești a iubitului nostru prietin, închipuiți-vă grohăitul profund al unui mistreț melancolic în tăcerea adâncă a codrilor, secundat foarte piano de corul unor lupi cu inclinații artistice. Adăugați la aceasta sunetul lugubru al unui butoi mare răsturnat cu gura'n jos, pe care prietenul nostru se tolănea în arșița soarelui, marcând cu picioarele tactul simfoniilor sale.

Sufletul său drept și fără cotituri se umplea atunci de un tainic fior de foame, îndulcit de nădejdea într'un prânz copios.

Cât despre concepția eului său, aceasta trăia clară și sănătoasă în conștiința lui Pantilimon.

Se credea cel mai *amfibiu* individ, sub care el înțelegea, că e în stare — când e vorba de mâncare — să se pună la masă și cu-n domn și cu-n mitrocan pe'ntrecere. Uneori avea momente de indispoziție, de melancolie. Senzația aceasta o încercă mai ales atunci, când buzunarele numeroase ale hainelor sale erau în cea mai perfectă criză, care putea să dureze dela trei până la cinci zile, sau și mai mult, pânăce prindeau prietenii de veste. Figura lui împrumută atunci ceva din ideea fixă a ipohondrului, care e încredințat că are în rinichi un muc de țigară și că e nevoit să se supună unei operații primejdioase,

care l-ar putea despoia pe veci de plăcerile... gurmane ale acestei lumi deșarte.

Cu filozofia nu se ocupa. Pe clasici îi disprețuia din momentul, în care trecuse pragul liceului. Gânditorii secolilor din urmă erau ignorați, fiindcă nu mai erau actuali — contrast isbitor cu filozofia propriei sale vieți, care era de cea mai perfectă actualitate. Cât despre filozofia modernă, aceea e imorală. Rezonul: mai bine »tabula rasa« — cunoștea la perfecție axioma lui Bacon, pe care o folosea tot la al treilea cuvânt.

Ideile de umanitate, de simț de pudoare, de altruism ș. a. erau pentru el epistola refuzată, pe care factorul a lipit petecuțul de formă oblongă cu inscripția „*inconnu*”.

Actual întotdeauna, el nu-și spărgea capul cu trecutul, care pentru el nu exista. Amintirile copilăriei sale se șterseseră din memorie, întocmai precum șterg trecătorii murmuiala de pe pereți. Doar una singură mai stăruia încă în sufletul său cu încăpăținare.

Aceasta amintire îi aducea în urechi o cadență de clopot de fier: clopotul mare al unui berbece, pe care tatăl său îl atârnase de gât spre a nu se pierde când eșea cu vitele la păsune. Odată însă l-a ajuns pacostea:

Un hoț de băiat al vecinului, îl prinse într'o zi prin pădure și îi astupă clopotul cu o gură de fân, făcându-l pierdut vre-o două zile.

Spre norocul lui, împiedecându-se de o tufă, căzu, atât de tare, că mâna de iarbă sări cât colo din clopot, dând astfel iarăși glas signalului mântuitor.

Amintirea aceasta năpraznică pe care o spunea la toată lumea stăpânit de un fior de groază o poartă ca pe un grav memento. Ea începu abia atunci să peardă terenul filozofic, când caprițiosul amor îl săgeta și pe dânsul, ca și pe ceilalți muritori.

Întâlni o blondă, blondă ca o oaie spălată de ploile câmpiilor. Începu să devie și mai puțin comunicativ decât înainte. Într'o zi dispăru, fără să lase vre-o urmă după dânsul. Numai marele socialist: birjarul, care de bună seamă era încurcat cu toată aventura, râdea șiret, când îl întreba-i de Pantilimon mai supărată, dintre toate ființele se părea însă Fanny, ai cărei dinți obișnuiți cu desmerdătoarele cosmetice, pierdură încurând lustrul drăguț, pe care îl dăduse faimoasa foastă a lui Pantilimon.

Au trecut vre-o câțiva ani de atunci.

Eu care i-am fost cel mai desinteresat prie-

tin, nu mai știu nimic despre el de când a plecat. Eu însă când ies pe uși spre a-mi face obișnuita plimbare de după prânz, întâlni-i în coridor pe factorul care îmi întinse o scrisoare. Recunoscui îndată scrisul lui Pantilimon: mă încunoștința că e în America sudică, unde trăiește în fericire de-

plină cu blondina sufletului său, cu care nu s'a cununat și nici n-are de gând s'o facă vre-odată, cu toate că are trei copii, cari au moștenit în aceeași măsură atât calitățile mamei, cât și ale tatălui lor.

Fantomas București.

CRONICĂ

Seratele Reuniunii Femeilor Române din loc.

Pot afirma cu sinceritate că seratele de ceai, aranjate la Cluj de »Reuniunea Femeilor Române« au avut un succes splendid, mai ales cele din urmă.

La început, ele aveau ceva nou și neobișnuit la noi, unde a vorbi despre o viață socială românească, înseamnă a trece drept un fantastic. Oaspeții veniseră mai mult din curiozitate: damele întrecând mult numărul domnilor.

Începutul îl face o politeță exagerată, în dorul căreia se ghicea răceala și neîncrederea. Acestea dispar însă mai repede decât ai crede: se fac cunoștințe, se pun întrebări, se cer lămuriri, se descoper legături sociale nebănuite. Și pe încetul locul politeței și obligamentului reciproc, îl ocupă o familiaritate drăguță. Domnișoarele servesc cu amabilitate ceaiul, prăjiturile, țigăretele, băuturile. Se fac mai întâi complimente, urmează apoi glume mai ușoare și aluzii fine, spre a face trecerea la conversațiile intime și la discuțiile de spirit. Pe măsură ce oamenii se cunosc, crește animația, strămtorind cu totul formele plictisitoare ale convenției.

Câteva dame și domni au avut marea amabilitate de a susține serată de serată un program variat și drăguț, compus mai ales din bucăți de muzică cu mult gust alese și tot cu atâta pricepere executate la piano și la vioară cu acelaș avânt, ca și cu vocea.

Clipele trec repede și fericite în șgometul argințiu al râsului, în zângănitul vesel al lingurițelor, în ritmul vioi al dansului.

Și iată că și la noi se poate petrece bine, în ciuda scepticilor, cari se văd dați de minciună și mai ales în ciuda streinilor, cari erau obișnuiți să ne vadă numai prin salele și saloanele lor.

Începutul s'a făcut și încă un început frumos și promițător: laudă »Reuniunii Femeilor Române« din Cluj. Așteptăm acum continuarea

acestui început, care nu va întârzia, cred, odată cu sosirea Sf. Paști, când vor reîncepe seratele »Casinei«. Trecerea va face-o petrecerea din 28 Faur a Clubului sportiv, care va avea loc în elegantele sale ale »New-York«-ului, pentru întâia dată cucerit de Românii din Cluj.

Nu pot trece cu vederea indiferentismul tinereimei universitare, care se reține dela aceste serate, ca peste tot dela convenirile noastre sociale. E condamnabilă aceasta nepăsare nejustificabilă. Unii încearcă să motiveze destul de copilărește această atitudine lipsită de orice femei serios. E de neînțeles! De unde atâta nepăsare? Din câțiva universitari români are Clubul, abia 10—15 dacă au luat parte la seratele din urmă. Simptomul e destul de trist, cu atât mai dureros, că cinematografele sunt seară de seară pline de studenți, cari găsesc de cea mai plăcută distracție să petreacă zilnic două oare în aceste locale moderne, cari liferează arta cea mai de prost gust ce se poate închipui.

E timpul suprem să ne emancipăm odată de sub influința acestui spirit copilăros și cât se poate de vulgar.

De încheiere primească damele române din Cluj în frunte cu vrednica prezidentă a Reuniunii, d-na Ana Pop Leményi, cele mai calde mulțumite pentru momentele de adevărată plăcere și veselie, pe cari ni-le-au procurat cele patru serate într'adevăr drăguțe.

Sărbătorirea lui Berhardin de Saint Pierre.

Locuitorii frumosului oraș Havre, au sărbătorit în 21 Ianuarie n. a. c. jubileul de o sută de ani dela moartea marelui cetățean, romancierul cunoscut în lumea întreagă, care cu romanul său »Paul et Virginie« și-a câștigat în literatura universală un loc de un deosebit onor. Acest drăguț roman idilic, cu toată acțiunea lui simplă, cu povestirea acelei iubiri nevinovate, dar atât de adânci, și azi este o lectură plăcută și interesantă.

Berhardin de Saint Pierre a fost primul, care pentru scrierile sale a întrebuițat materia-

lul vast al regiunilor exotice cu referințele lor caracteristice de viață, și a deschis scriitorilor veacului trecut acest nesecat izvor de inspirație și de poezie. A știut să deseneze această lume sălbatecă și depărtată, în culori atât de vii, încât bogatele sale povestiri nici azi nu și-au pierdut farmecul.

S'a născut la 1737 în 19 Ianuarie, la Havre. S'a pregătit pentru cariera de inginer, dar temperamentul său neastâmpărat, nu-i dădea pace și l-a incurcat în fel de fel de aventuri. A servit ca soldat la Malta, apoi a ajuns tocmai în Caucaz, unde puțin a lipsit doar, să întemeieze cu ajutorul Ecaterinei II., o republică ideală. Străbătând apoi Polonia și Olanda, s'a reîntors în patria sa. Era muncit însă și acum de aceleași viziuni fantastice și abia după multe-multe deluzii și-a nimerit adevărata sferă de activitate. Nefiind om sărac, a făcut lungi călătorii de studii prin JI de France, Madagascar și prin regiunile exotice ale diferitelor continente, de unde încărcat de experiențe și impresii, s'a reîntors la Paris. A început să scrie. Repede atrase atențiunea publicului, iar după apariția descrierilor sale de călătorie și a volumului de istorie naturală, fu învitat la postul de intendant al grădinei botanice din Paris. Dar omul lovit de atâtea decepții și cu sufletul plin de amărăciune, a ajuns curând în conflict cu toată lumea.

În timpul acesta, la anul 1789, apare romanul său »Pauet Virginie«, care se răspândi repede în mii și mii de exemplare și cuceri întreg publicul. Dar guvernul republican îl lipsi tocmai acum de postul frumos ce ocupa, și-l suferi doar la catedra dela Ecole Normale. Napoleon ajuns împărat, îl așeză în vechiul său post, dar pe atunci nefericitul vizionar ajuns în conflict cu sine și cu societatea, nu-și mai putu afla pace sufletului. Doritor de liniște și pace, a murit la anul 1812 în 21 Ianuarie.

Subiectul romanului său »Paul et Virginie«, se întemeiază pe o întâmplare adevărată. De fapt Virginia sa, este Virginie de Caillau, care s'a reîntors la il de France la anul 1744. Pe vremea aceea, călătoria dela Bordeaux până la insulă, ținea cinci luni de zile, care timp e prea de ajuns, pentruca două inimi tinere să se înamoreze. Virginia de Caillau, l-a îndrăgit pe unul din ofițerii corăbiei, Paul de Longchamps. Corabia lor suferi naufragiu, chiar în apropierea insulei și tinărul ofițer a încercat totul ca să-și mântuie iubita, dar pudica Virginie, nu a voit să-și lapede

hainele cu nici un preț, ci așa cum era, s'a aruncat în mare. Imbrăcămintea a împedecat-o să lupte contra apelor și în urmă se cufundă în mare împreună cu Paul. A doua zi valurile mulcomite, și-au aruncat nevinovatele jertfe pe țarm. Încă și atunci se țineau strâns îmbrățișați.

(p—n.)

Inaugurare.

La București s'a inaugurat în sala de lectură a Fundațiunii universitare Carol I., »Institutul de studii sudost-europene«, întemeiat la inițiativa d-lor profesori N. Iorga, G. Murgoci și V. Pârvan. Scopul noului Institut este: cunoașterea temeinică, sub toate rapoartele, a țărilor aflătoare în sudvestul Europei; ajutorarea cercetărilor științifice referitoare la toate țărilor și neamurile dintre Carpați și Mediterana, ținându-se seamă de tradițiile vechi și interesele actuale românești. La inaugurare au asistat, pe lângă un număr public, ministri plenipotențiar ai Bulgariei, Sârbiei, apoi ministri români, profesori universitari și studențime.

Festivalul a fost deschis de prof. Murgoci, care a arătat scopul noului Institut, apoi N. Iorga, în o vorbire lungă, insistă asupra necesității studiilor de istorie comparată, a etnografiei și legăturilor ce trebuie să existe între popoarele Peninsulei.

Levaditi et Mutermilch.

Mode d' action des rayons sur la vie et la multiplication des cellules in vitro. Première note. Rayons ultraviolets. C. R. Soc. Biologie. LXXIV. 1913 p. 1180.

Acțiunea de sterilizare a razelor ultraviolete să manifestă într'o formă originală asupra vieții în special și în general asupra multiplicării celulelor. Prima însemnare s'a făcut conform experimentării cu razele ultraviolete asupra embrionului de puiu in vitro. Fiind expus un embrion de puiu in vitro între 20 și 30 de minute influinței razelor ultraviolete, țesătura conjunctivă a inimii embrionului și-a pierdut proprietatea de a crește și cea a multiplicării a celulelor.

Acțiunea asupra splinei să manifestă prin aceea că elementele călătoare să departă, razele ultraviolete determină o nimicire a celulelor albe de sânge, însă în același timp apar la suprafață alte leucocyte, astfel să produce fenomenul de eșire, de depărtare al celulelor și apare un afunziș la suprafața splinei, Fenomenele acestea să explică prin puterea slabă de a penetra aceste țesături,

a razelor ultraviolete. În general asupra vieții au influință de nimicire, de estirpare asupra țesăturilor influință de stagnare și nimicire sau diformeze a celulelor în special.

Între aceleași condițiuni elementele călătoare ale splinei realizează curiosul fenomen ce să numește eșirea, depărtarea celulelor. Modul deosebit de a reaga al acestor două feluri de țesături, adică a conjunctivei și a splinei residă în diferențiatuinea deja avansată a acestor două țesături mezodermice.

În jurul inimii apariția celulelor fusiforme formează o găoace veritabilă la periferie, între cari condițiuni, razelor cari lucră la suprafață, le reușește să sterilizeze ușor zona aceasta germinativă, și aceasta determină proprietatea de a a stagna și a nu se multiplice a celulelor.

O delegație de profesori sârbi — la București.

Zilele acestea sosește la București o delegație de profesori sârbi din Belgrad, cari vor studia organizația facultății de medicină, cu scopul, ca în baza experiențelor câștigate la București, să completeze facultatea din Belgrad cu secțiunea medicală.

După petrecerea aranjată de Clubul Sportiv, simțim în suflet sporind nădejdea într'un viitor cu zile mai senine și pentru tinerimea universitară și inteligența din Cluj, cât și în general pentru viitorul culturii sociale românești dela noi. Participarea într'un număr atât de frumos a intelectualilor noștri la cel dintâiu semn de viață al acestei nouă instituțiuni social-culturale, merită cea mai distinsă recunoștință. Succesul moral și material al petrecerii a fost ajutat de numărșii oaspeți veniți din depărtare: Oradea, Bistrița, Arad, Huedin etc. Entuziasmul celor peste 50 de tineri universitari, cari zi de zi desvoltă o muncă tot mai conștientă și mai aprigă în cultivarea sportului, a crescut pe urma acestei încurajătoare atențiuni. Salele spațioase ale New-York-ului au fost tixite de lume românească, încât la cina comună abia dacă și-au găsit toți un loc la masă. Unul dintre cele mai atrăgătoare și mai îndelung aplaudate puncte din program au fost prea frumoasele noastre jocuri naționale Călușerul, Bătuta și Ciobănașul, jucate de o trupă de 11 inși, condusă frumos de iubitul nostru Drand Zaharie I. Lupu. La dorința publicului, dimineața cătră 3 oare, s'a dansat apoi de cătră trei părechi: D-șoara Țița Ciuta — Cornel Bianu, D-șoara Zoe Bianu — Victor Ciuta, și D-na L. Deac — Flaviu

Vilt, și faimosul »Tango«. Un joc imoral, zic moralistii, dar noi cari acum l-am văzut pentru prima oară zicem: un joc vioiu, interesant — dar de care ne putem lipsi pe viitor în cea mai perfectă liniște sufletească. Pe cât de neplăcut surprinsă au fost poliția din Cluj, pe atât de încântați am fost noi, de apariția damelor și d-șoarelor în frumoasele noastre costume naționale, cari împrumută petrecerilor românești, și în ochii noștri și în ochii cu totul mirați ai străinilor, acel timbru particular de demnitate și de absolută originalitate. Ca în totdeauna și de astă dată am fost cruțați de prezența streinilor, cu câteva escepții demne, și astfel ne-am putut bucura noi de noi în cea mai frumoasă familiaritate. Pentru cele mai frumoase costume naționale au fost distișe cu premii D-na Dora Dr. Porutiu n. Bianu, D-șoara Nemes și a treia D-na Nuți Dr. German n. Popescu. Lista binevoitorilor donatori se va publica în numărul viitor.

Redacțional.

Aducem la cunoștința cetitorilor noștri, că Dnul director-girant al revistei noastre, Dr. Eugen Bianu în urma ocupațiunilor sale se retrage din fruntea revistei, iar Dnul Lazar Isaic stud. med. a luat asupra D-sale sarcina de redactor rezponzabil. Deși rămași noi de noi în continuarea muncii, entuziasmul și curajul nostru nu a slăbit, ci s'a potențat și în scurt timp credem că sprijinul publicului nu va întârzia să crească după cum pe drept merităm.

BIBLIOGRAFIE

(Cărți și reviste primite la redacție).

Virgil Șotropa și Dr. N. Drăgan: *Istoria școlilor năsădene, scrisă cu prilejul jubileului de 50 ani de existență (1863—1913) a gimnaziului superior fundațional din Năsăud. Cu 17 ilustrațiuni, pag. 414. Naszód—Năsăud 1913.*

Așa se chiamă valoroasa monografie jubilară a profesorilor V. Șotropa și Dr. N. Drăgan. Cetitorul laic și nepriceput în tainele cum se scrie istoria precum și omul de specialitate, riguros în cercetări metodice și imparțial în emiteri de păreri, va afla o lectură plăcută, atrăgătoare și instructivă, când va ceti această carte, menită sub raport istoric-cultural să verse lumină asupra unui colț de pământ istoric românesc. Pentru cetitorii rev. »Noi«, credem, este de interes să cunoască în conture cât de cât mai largi cuprinsul acestei lucrări, care cuprinde istoria tuturor școlilor năsădene — inclusiv și a școlilor de pe teritoriul de graniță. Cartea cuprinde 15 capitole pe 414 pag. și pornește dela o scurtă (prea

scurtă) schițare sumară asupra școlilor române în secolul XVII. și XVIII. După această introducere trece la *Fondurile școlare năsăudene*, adică se arată baza materială a acestor vestite școli din colțul nord-estic ardelean, cari pe vremuri au (dela 1763 încoace) adus atâta folos neamului. Militarizându-se comunele someșene pe vremea Mariei Terezia (1763) natural că au trebuit să fie înzestrate și cu privilegiu, venite etc., din cari venite la 1765 s'a format un fond cu menirea, că din el să se acopere spesele administrației interne (regimentul se susține pe cheltuială proprie) și să se înființeze și susțină școala de băieți și fete (pag. 61. s'a format *fondul de provenite*. Acest fond a fost recunoscut la 1766. La 1830 s'a format *fondul de monture*, cu menirea de a se procura pentru grănițeri uniforme etc. Mai târziu apoi — pe la 1863 — aproape în fiecare comună grănițeară se înfiripă și câte un fond școlar comunal, cu scopul de a se susține școlile din comune, să se plătească învățătorii etc. — Aceste trei fonduri formează temelia materială a gimnaziului năsăudean, a stipendiilor grănițarești și a școlilor din vicariat. După 1851 — când s'a desființat grănița — »la îndemnul unor bărbați de inimă« grănițerii hotărâră »să nu se împărțească între sine fondul monture«, ci să-l prefacă tot în un »fond de stipendii« pentru studenții scoborători din grănițeri. Așa s'a și făcut. Din fondul de provenite apoi — după multe multe plânsori și reprezentații, în 1862 s'a hotărât înființarea în Năsăud a »unui gimnaziu complet, un convict, o școală reală, o școală normală cu 4 clase, o școală de fete și 5 școli triviale în 5 comune aflătoare în jurul Năsăudului. Aceasta este istoria fondurilor școlare năsăudene.

Dela înființarea grăniței până azi în părțile acestea, mai ales în Năsăud au funcționat următoarele categorii de școli: o școală normală și un institut militar; școli triviale; școli naționale; o școală de fete; o preparandie și un gimnaz. Asupra tuturor școlilor acestora se dau date amănunțite referitoare la istoricul, mersul instrucțiunii, organelor superioare și administrative, apoi asupra personalului didactic și a elevilor ce au cercetat acele școli foarte cercetate totdeauna de Românii ardeleni, de Românii de peste hotare și chiar și de străini. În cadrul acestei cărți se dă o scurtă istorie și a Reuniunii mariane. Recomandăm cu căldură această carte bună și prețioasă sub toate raporturile, — pentru că din ea numai învăța se poate.

»*Vatra școlară*« Nr. 2. revistă pedagogică redactată de valoroșii profesori Lr. Vasilie Stan și Dri Pavel Roșca. Cuprinsul: Dr. P. Roșca: Măsurarea inteligenței. — V. Stan: Cultivarea stimei proprii în copil. — A. Crișianu: Științele naturale în școala populară. — Lecții practice Ioan Butta: Tabela multiplicației cu 4. — Din viața școlară: A. Sica: Școala activă. — Informațiuni: Frații noștri din Elveția. O scriere necunoscută a lui Comenius. O importantă ordinațiune a ministrului de culte. Cauzele miopiei câștigate în școală. Dar pentru seminarul »Andreian«. Școale în aer liber în Statele-Unite. »Biblioteca populară a »Asociațiunii«. Bibliografie.

»*Cuvântul studențimii*«. *Sprrijinirea acestui ziar este datorința tuturor studenților români de pretutindeni! Abonamentul 8 lei pe an. Redacția și administrația: București, Str. Sabinelor 67, România.*

POȘTA ADMINISTRAȚIEI.

— Aducem la cunoștința cetitorilor noștri, că administrația revistei „NOI“ s-a mutat în strada Ferenc József Nr. 58, etajul I. Telefon 7-56.

POȘTA REDACȚIEI.

~*~

Manuscrisele nu se înapoiază.

Ceres. Printre sumedenia de poezii primite și trecută fără zăbavă la coș, poezia D-tale face o distinsă excepțiune. Am pus-o la arhivă, în nădejdea, că odată vom fi siliți, spre mulțumirea D-tale, să-ți rezervăm un locșor de cinste în coloanele revistei noastre. Ești un băiat deștept și credem orice sfat de prisos.

N. O. Îți mulțumim de complimente, dar ne pare rău, că nu ne putem entuziasma așa de mult ca D-voastră. Noi ne-am exprimat doar o părere, fără a ne gândi c-am avea darul profeției. Oricât vei raționa asupra evenimentelor, ajungi la concluzia laconică, dar sugestivă: prin noi înși-ne! Cei ce se știu azi plocon!, mâine, sunt gata să se vândă!

Fantomas București. În interesul unității, am fost siliți să eliminăm mai multe aliniate, ceace, credem, că nu te va supăra.

D-soarei I. Ba da, în felul arătat de noi, se putea duce până la infinit, ori la un sfârșit poetic. Dar fiindcă intimitățile par a fi un pas riscat, aprobăm și noi rezerva. În cuvintele autorului permanent al acestei rubrici, nu este nici un »sarcasm« ci toată încurcala a făcut-o o simplă greșală de tipar, trecută cu vederea: Discreției! Descoperirea făcută în ultima scrisoare, ni-a surprins.. pe unii. Dar pe mine, căruia îmi da de bănuț trăgânarea silită, m-a surprins plăcut. Fiindcă motivele aduse sunt într'adevăr acceptabile, din simț de umanitarism și din simpatie îți împlinim cu plăcere dorința, în nestrămutată nădejde, că rău nu ți putem face, iar binele și împăcarea va urma încet dar sigur — pe nesimțite, ca și scurgerea tăcută și nici băgată în samă a vremii. Nu-i suiș fără pogorăș și nici avânturi de fericiire, lipsite pe urmă de melancolie și de întristare. Dar în faptul acesta nu-i nimic nenatural. După iarnă urmează primăvara și vara. Ca și natura așa și sufletul omenesc, îndeosebi cel tinăr, cere, așa zicând, o iarnă de suferinți, pentru a se putea bucura de farmecul unei primăveri. Se face asta de dragul varietății? Ce ești! Supt doar simple legi ale firei. Corespondența o așteptăm pe cel mai târziu până la 10 Martie. Ce impresie v-a lăsat petrecerile ultime, tinerii, societatea, programele? Ne-ați putea trimite câteva reflexii cu privire la diferitele posturi naționale?

— În numărul de față alăturăm mandate postale. Cei cari nu doresc să mai primească revista, îi rugăm să ne înapoieze numărul acesta la adresa: Administrația revistei „NOI“, Kolozsvár, Strada Ferenc József Nr. 58.

Redactor responsabil: LAZAR ISAIC

Tipografia „Carmen“, Petru P. Barițiu, Cluj.